

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ....
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๐

วันจันทร์ที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา
ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๓๑๐ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

กรรมการวิสามัญผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง	ประธานคณะกรรมการวิสามัญ
๒. นายนิรวัชช์ ปุณณกันต์	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่สอง
๓. พลโท อำพน ชูประทุม	รองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่สาม
๔. นายสมชาย แสวงการ	โฆษกคณะกรรมการวิสามัญ
๕. นางสาวจินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร	รองโฆษกคณะกรรมการวิสามัญ
๖. นายสั๊ก กอแสงเรือง	กรรมการวิสามัญและที่ปรึกษา
๗. นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน	กรรมการวิสามัญ
๘. นางชื่นสมน นิวาทวงษ์	กรรมการวิสามัญ
๙. นายธรรมนุญ เรื่องดิษฐ์	กรรมการวิสามัญ
๑๐. พลตรี วีระ โรจน์นวาส	กรรมการวิสามัญ
๑๑. นายอุดม รัฐอมฤต	กรรมการวิสามัญ
๑๒. นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล	รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

กรรมการวิสามัญผู้ลาการประชุม คือ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์	(ลาการประชุม)
๒. พลเอก ยุวัญญ์ สุรีย์กุล ณ อยุธยา	(ลาการประชุม)
๓. นายวินัย ดำรงค์มงคลกุล	(ลาการประชุม)
๔. นายเข้มชัย ชูติวงศ์	(ลาการประชุม)
๕. พลอากาศเอก ชัยพฤกษ์ ดิษยศรีน	(ลาการประชุม)
๖. นายบุญชัย โชควัฒนา	(ลาการประชุม)
๗. นายอธิคม อินทุภูติ	(ลาการประชุม)

หน้า ๖

- หน้าที่ ๑๕ บรรทัดที่ ๒๑ นับจากบน ข้อความว่า “กำหนดให้หากจำเลยหลบหนีให้นับระยะเวลาการหลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ” แก้ไขเป็น “กำหนดให้หากจำเลยหลบหนีไม่ให้นับระยะเวลาการหลบหนีเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ”

- หน้าที่ ๑๖ บรรทัดที่ ๕ นับจากบน ข้อความว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้หารือกันแล้วเห็นว่าควรออกหมายจับในวันที่มีการรายงานตัวหรือไม่” แก้ไขเป็น “คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้หารือกันแล้วเห็นว่าควรออกหมายจับในวันที่มีการรายงานตัวหรือไม่” เป็นวันที่หลบหนีหรือไม่”

และที่ประชุมมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม ดังนี้

- ๑) ครั้งที่ ๙/๒๕๖๐ วันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ๒) ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๐ วันพุธที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ๓) ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐
- ๔) ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐

ออกไปพิจารณาในการประชุมครั้งถัดไป

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

๓.๑ ทบทวนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. .... โดยเริ่มตั้งแต่บันทึกหลักการและเหตุผล ดังนี้

บันทึกหลักการและเหตุผล

ไม่มีการแก้ไข

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

ไม่มีการแก้ไข

คำปรารภ

มีการแก้ไข

- คำปรารภเห็นควรแก้ไขโดยใช้ถ้อยคำเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นที่ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปแล้ว

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามว่า คำปรารภได้แก้ไขเพิ่มเติมตามรูปแบบการใช้ถ้อยคำในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้ความเห็นชอบไปแล้วใช่หรือไม่

นางชิ่งสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลว่า การแก้ไขดังกล่าวเป็นการแก้ไขให้เป็นไปตามแบบการร่างกฎหมายเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. .... ส่วนถ้อยคำมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หรือไป

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขคำปรารภ เป็นดังนี้

“โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ตรวขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๑๓๒ (๙) และมาตรา ๑๙๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยกำหนดให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา และเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อกำหนดวิธีพิจารณาพิพากษาและการอุทธรณ์คำพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดี ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และรวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ สิ่งนี้ควมสมควรเห็นต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในชีวิตและทรัพย์สินในทรัพย์สิน ทั้งนี้ ซึ่งการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เป็นไปโดยสอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญด้วยแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว”

มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	มีการแก้ไข

- แก้ไขนิยามคำว่า “ศาล” โดยตัดข้อความตอนท้ายออก เนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวอาจทำให้เกิดความสับสน เพราะการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยหลักแล้วการใช้อำนาจจะอยู่ในรูปขององค์คณะผู้พิพากษา ซึ่งต่างจากศาลปกติทั่วไปที่อาจมีผู้พิพากษาคนเดียวเป็นผู้ใช้อำนาจในบางเรื่อง

- ตัดนิยามคำว่า “ประธาน ป.ป.ช.” ออก เนื่องจากไม่ปรากฏว่ามีการอ้างถึงประธาน ป.ป.ช. ในที่แห่งใดของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติไว้

นริศ

มติที่ประชุม

โดยที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงไว้เป็นอย่างอื่น

“ศาล” หมายความว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

หรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

“คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“ประธาน ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“กรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า ประธานหรือกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

“คณะผู้ไต่สวนอิสระ” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง

เพื่อทำหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจในกรณีที่มีการกล่าวหากรรมการ ป.ป.ช.”

มาตรา ๕

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖

รอการพิจารณา

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ ซึ่งว่าด้วยการกำหนดความหมายหรือแนวทางการพิจารณาคดีใน “ระบบไต่สวน” คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างมาตราดังกล่าวขึ้นจากการได้หารือร่วมกับศาลยุติธรรม โดยจากแนวทางการปฏิบัติที่ผ่านมาของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลทั่วไปพบว่ายังมีความรู้ความเข้าใจการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนคลาดเคลื่อนอยู่พอสมควรทั้งในด้านทฤษฎีและด้านการปฏิบัติ โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้มีการหารือร่วมกันในด้านวิชาการและการปฏิบัติ เพื่อให้การยกร่างนิยามหรือแนวทางในการพิจารณาคดี “ระบบไต่สวน” มีสาระสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าให้ศาลมุ่งค้นหาความจริงในคดีและไม่ติดยึดกับแบบวิธีพิจารณา แม้หลักการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีความเชื่อมโยงกับวิธีพิจารณาในคดีอาญาปกติ วิธีพิจารณาในคดีทุจริตและประวัตินิยมชอบ และวิธีพิจารณาในคดีค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปแล้ว แต่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ควรกำหนดกลไกในการค้นหาความจริงซึ่งเป็นกลไกที่มีความสำคัญ ดังนั้น ในฐานะผู้แทนของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่า ควรให้คงมาตรา ๖ ไว้ตามร่างเดิม เนื่องจากมติของคณะกรรมการวิสามัญที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ ดังกล่าวไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า กรณีที่คณะกรรมการวิสามัญมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า

๑) การบัญญัตินิยามศัพท์ไว้เกี่ยวกับคำว่า “ระบบไตสวน” โดยให้ศาลเข้ามามีส่วนในการค้นหาความจริงนั้น โดยทั่วไปในกระบวนการพิจารณาของศาลไม่ว่าในส่วนขั้นตอนที่เป็นอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้หรือขั้นตอนในทางปฏิบัติของศาล ศาลสามารถกำหนดบทบาทได้เองได้อยู่แล้ว

๒) ในกระบวนการพิจารณาแต่ละชั้นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ก็ได้มีการบัญญัติไว้แล้วว่าศาล คู่ความ รวมถึงตลอดถึงผู้ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่ศาลมอบหมายมีอำนาจหน้าที่ในแต่ละกระบวนการ ซึ่งบทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในระบบไตสวนอยู่แล้ว

๓) โดยหลักการบัญญัติกฎหมายทั่วไป ไม่ควรบัญญัติคำอธิบายในเรื่องหรือในประเด็นที่ยังหาข้อยุติยังไม่ได้ เนื่องจากในอนาคตอาจมีเหตุการณ์บางอย่างที่ผู้ร่างกฎหมายไม่สามารถคาดเห็นได้ล่วงหน้า และเผชิญขั้นตอนหรือกระบวนการนั้นกลับไม่ตรงกับสิ่งที่กฎหมายได้พยายามเขียนถ้อยคำอธิบายไว้ อาจทำให้มีปัญหาการตีความได้ว่าขั้นตอนหรือกระบวนการนั้นมีความหมายตรงกับถ้อยคำตามคำอธิบายที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ และหากผู้ตีความแปลความแล้วว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ครอบคลุมเหตุการณ์นั้น จะนำมาซึ่งปัญหาในทางปฏิบัติได้

๔) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีการบังคับใช้มานานพอสมควรแล้ว (ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีมีความรู้ความเข้าใจในการพิจารณาคดีในระบบไตสวนมากพอสมควรแล้ว ดังนั้น ข้อความเห็นว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีขาดความรู้ความเข้าใจย่อมไม่ถูกต้องเสียทีเดียว

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในหลักการของการนิยามความหมายของระบบไตสวนตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง คงไม่ถึงขนาดเป็นการนิยามว่าระบบไตสวนคืออะไร หรือระบบไตสวนต้องเป็นการดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ เท่านั้น สิ่งใดที่นอกเหนือจากนี้ไม่ใช่ระบบไตสวน แต่ตรงกันข้ามเป็นการเสนอสาระสำคัญให้เห็นหลักการสำคัญของระบบไตสวน คือ การกำหนดให้ศาลทำหน้าที่ค้นหาความจริง เข้าไปมีบทบาทตรวจสอบทั้งในทางที่เป็นคุณและเป็นโทษกับคู่ความ ซึ่งหลักการค้นหาความจริงดังกล่าวอาจไม่ใช่ธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมคุ้นเคย เช่น กรณีที่ในอดีตผู้พิพากษามักจะทำหน้าที่นั่งพิจารณาคดีและรับฟังพยานหลักฐานตามที่คู่ความได้นำเสนอมาเป็นหลัก

ประเด็นดังกล่าว มีข้อพิจารณาว่าการนำระบบไตสวนมาใช้ในการพิจารณาคดีควรปรับใช้ให้สอดคล้องกับประเทศไทยเป็นสำคัญโดยไม่ควรยึดโยงระบบไตสวนแบบสากลหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่า ในอดีตการที่ศาลไม่ทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงให้มากที่สุดอาจเป็นเพราะศาลเห็นว่าไม่มีบทบัญญัติรองรับการทำหน้าที่ค้นหาความจริงให้ชัดเจน หากศาลเข้าไปมีบทบาทในการค้นหาความจริงก็เกรงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้รับผลร้ายจะมีข้อครหาในการทำหน้าที่

หรือการวางตัวของศาล ซึ่งความกังวลดังกล่าวคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นอุปสรรค ดังนั้น จึงบัญญัติมาตรา ๒๖ วรรคแรกไว้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ความห่วงกังวลหากจะบัญญัตินิยามหรือความหมายของ “ระบบไต่สวน” ไว้ในมาตรา ๒๖ คือ

๑) เมื่อพิจารณาในทางวิชาการ การพิจารณาคดีใน “ระบบกล่าวหา” หรือ “ระบบไต่สวน” ยังไม่มีความชัดเจนหรือเป็นที่ยุติ

๒) สำหรับประเด็นที่ต้องการให้ศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงนั้น การดำเนินการในเรื่องนี้จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ๒ ประการ คือ

(๑) การคัดสรรผู้พิพากษาหรือองค์คณะผู้พิพากษา ให้แต่ละคนที่มีมาตรฐานการวินิจฉัยคดี ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและบริบทในแต่ละคดีอย่างรอบด้าน ข้อกฎหมาย หลักวิชา หลักการปฏิบัติของศาลในคดีก่อน ๆ เช่น แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งการวางหลักการในระบบไต่สวนไว้เมื่อประเมินแล้วมีผลเสียมากกว่าผลดี เพราะหากผู้พิพากษาในทุกคดีหรือทุกองค์คณะมีมาตรฐานที่กล่าวไว้ข้างต้นก็ย่อมจะทำให้การพิจารณาพิพากษาแต่ละคดีมีประสิทธิภาพ แต่หากไม่เป็นเช่นนั้น จะมีผลในทางกลับกัน คือ ประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดีจะลดลงหรือในบางกรณีอาจถึงขั้นทำให้เกิดความเสียหายต่อคดีได้

(๒) ผู้พิพากษาทุกคนต้องทำหน้าที่โดยสุจริต ปราศจากความโน้มเอียง เพราะกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลนั้น แม้เมื่อได้ดำเนินการไปแล้วจะทำให้ศาลทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี แต่ในขณะเดียวกันข้อเท็จจริงที่ได้มานั้นย่อมมีผลกระทบต่อโจทก์หรือจำเลยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๓) แนวทางการพัฒนาการพิจารณาคดีของนานาอารยประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว กล่าวคือ มิใช่เพียงการกำหนดหน้าที่ให้ศาลเป็นผู้ดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานแต่ฝ่ายเดียวอีกต่อไปแล้ว แต่ยังมีการกำหนดให้คู่ความทุกฝ่ายและศาลมีหน้าที่ต้องมาแสวงหาข้อเท็จจริงร่วมกัน เพราะคู่ความทั้งสองฝ่ายมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคดีมากกว่าศาล

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่งและวรรคสองตามร่างเดิม ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างมา มีการบัญญัติไว้อย่างละเอียดว่ากระบวนการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนนั้นเป็นเช่นไร ซึ่งคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาแล้วเห็นว่าหากบัญญัติไว้ในลักษณะนี้อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ เพราะเป็นการนำหลักการหรือทฤษฎีที่ยังไม่เป็นที่ยุติมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย รวมถึงการบัญญัติไว้ละเอียดเกินสมควรจะมีผลเป็นการจำกัดดุลพินิจของศาลเสียเอง ดังนั้น คณะกรรมการการวิสามัญจึงเห็นควรนำไปตั้งเป็นข้อสังเกตท้ายรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยเสนอให้นำหลักการนี้ไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจะเหมาะสมกว่า

ในประเด็นที่คณะกรรมการวิสามัญได้แก้ไขมาตรา ๖ ประกอบด้วย ๓ ประเด็น ดังนี้

๑) ถ้อยคำที่ใช้คำว่า “การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้” ซึ่งถ้อยคำดังกล่าว ในวาระที่ ๑ ชั้นรับหลักการ ได้มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติบางรายได้อภิปรายว่า คำว่า “ระบบไต่สวน” แม้ไม่มีกำหนดบทนิยามไว้ แต่ความในมาตรา ๖ มีการบัญญัติคล้ายบทนิยามถ้อยคำดังกล่าวไว้ว่าจะถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ เมื่อได้พิจารณาคำว่า “อำนาจในการค้นหาความจริง” ย่อมหมายความว่า ศาลจะค้นหาความจริงหรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากต้องการกำหนดให้ศาลค้นหาความจริงต้องใช้คำว่า “ต้อง” เพื่อเป็นการระบุให้ชัดเจน

๒) กรณีข้อความว่า “การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้” เป็นถ้อยคำที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเองก็ได้บัญญัติรองรับไว้แล้ว ส่วนคำว่า “ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้” รวมถึงความในวรรคสองเดิมนั้น ในทางปฏิบัติเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลต้องดำเนินการอยู่แล้ว

ดังนั้น หากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้ความหมายของระบบไต่สวน โดยหลักสามารถกำหนดบทนิยามถ้อยคำดังกล่าวได้อยู่แล้ว แต่เมื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดบทนิยามไว้ให้ชัดเจน ย่อมแสดงว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยังไม่มั่นใจในคำนิยามดังกล่าวว่าจะถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ดังนั้น การกำหนดถ้อยคำดังกล่าวไว้อาจเกิดปัญหาหรือมีกรณีที่คู่ความนำมาเป็นเหตุโต้แย้งต่อศาลในอนาคตว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลไม่ใช่ระบบไต่สวนตามที่มาตรา ๖ บัญญัติไว้ และอาจทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างล่าช้า

๓) หากพิจารณาในแง่ของความจำเป็นที่ต้องมีเนื้อความดังกล่าวไว้ มีข้อพิจารณาว่า

(๑) เหตุใดจึงไม่ใช่ถ้อยคำทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้อย่างละเอียดดังเช่นมาตรา ๖ แห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๒) บทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บางมาตราได้แทรกสาระสำคัญของระบบไต่สวนไว้แล้ว นอกจากนี้ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในอดีตก็ได้เคยบัญญัติหลักการของการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนไว้แล้วเช่นกัน เช่น ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ ๙ กำหนดว่าแม้จำเลยให้การรับสารภาพ หากศาลไต่สวนแล้วไม่พอใจศาลสามารถเรียกมาไต่สวนเพิ่มเติมว่ากระทำผิดจริงหรือไม่ ข้อ ๑๐ ที่กำหนดให้ศาลสามารถไต่สวนพยานลับหลังได้ และข้อ ๑๘ ที่กำหนดให้ในการไต่สวนพยานบุคคล ให้ศาลแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวนแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล แล้วจึงให้โจทก์จำเลยถามพยานเพิ่มเติม

ศรีใจ

โดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานดังกล่าวเป็นผู้ถามก่อน การถามพยานของคู่ความตามวรรคหนึ่งจะใช้คำถามนำก็ได้ หลังจากคู่ความถามพยานแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีกเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นหลักการเบื้องต้นในระบบไต่สวนอยู่แล้ว

สำหรับประเด็นเรื่องความรู้ความเข้าใจในระบบไต่สวนของผู้พิพากษานั้น ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ศาลยุติธรรมได้มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีในระบบไต่สวนตลอดมา ดังนั้น ข้อกังวลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบไต่สวนของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงไม่น่าจะมีปัญหา หรือหากมีข้อกังวลในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมากก็สามารถออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีการองรับเพิ่มเติมได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าควรนำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจะเหมาะสมกว่า เพราะในอนาคตหากเกิดปัญหาในทางปฏิบัติย่อมสามารถแก้ไขได้โดยง่ายมากกว่า

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมาธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า เนื้อความของมาตรา ๖ ตามร่างเดิม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้ทราบหลักการหรือแนวคิดการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ที่มุ่งให้ศาลยึดหลักการแสวงหาข้อเท็จจริงมากกว่าการยึดติดแบบวิธีพิจารณาความ นอกจากนี้ ยังมีความประสงค์แก้ไขปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ ความหมายของ “ระบบไต่สวน” ที่ตามกฎหมายยังมีความหมายไม่ชัดเจน มีการตีความหมายไปในแนวทางต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ หากกรรมาธิการวิสามัญยังคงแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ ตามมติของคณะกรรมการวิสามัญ ในส่วนของตนซึ่งเป็นกรรมาธิการวิสามัญที่เป็นผู้แทนคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขอสงวนความเห็น เพื่อไปอภิปรายต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า บทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เปิดช่องให้มีการออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ แต่เมื่อความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๖ ได้พยายามกำหนดความหมายของระบบไต่สวนไว้ อาจมีผู้แปลความว่าระบบไต่สวนต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และไม่สามารถออกข้อกำหนดรองรับเป็นอื่นได้ เพราะไม่ได้กำหนดให้ประธานศาลฎีกาไปออกข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบไต่สวนตามความในวรรคหนึ่งได้ ประกอบกับ ความในวรรคหนึ่งกำหนดให้ใช้เฉพาะคดีอาญา แต่ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีการกำหนดกระบวนการทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง ดังนั้น

๑) เสนอให้นำไปออกข้อกำหนดของประธานฎีกา ส่วนเนื้อหาที่จะกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ควรบัญญัติหลักการไว้กว้าง ๆ เท่านั้น

๒) ควรมอบหมายให้กรรมาธิการวิสามัญที่เป็นผู้แทนคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไปพิจารณาร่วมกับกรรมาธิการวิสามัญที่เป็นผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกายกร่างมาตรา ๖ ที่

สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการวิสามัญ รวมถึงไม่เป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและนำมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๒ มีความเชื่อมโยงกับมาตรา ๑๙ วรรคสอง ซึ่งว่าด้วยอำนาจของศาลในการสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องในกรณีมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณา ดังนั้น เมื่อต้องมีการปรับข้อความในมาตรา ๒ จึงต้องพิจารณามาตรา ๑๙ วรรคสองว่าสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด เพื่อไม่ให้เกิดข้อถกเถียงกันในภายหลัง

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เมื่อที่ประชุมมีความเห็นในหลักการตรงกัน ขอมอบให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณามาตรา ๒ และมาตรา ๑๙ และให้นำมาเสนอผลการพิจารณาปรับแก้ต่อที่ประชุมในการประชุมครั้งต่อไป

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๒ ไว้ก่อน แต่ในเบื้องต้นเห็นควรให้มีการแก้ไขมาตรา ๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒ การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจสั่งค้นหาพยานหลักฐาน

ไม่ว่าละเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ และในกรณีวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะไม่ว่าควรนำสืบพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปสักขั้นตอน วิธีทวน หรือตรองเรสทที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ไต่สวนคดีคู่กรณีฝ่ายอื่นในกรณีนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้นและเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ทั้งนี้ โดยนำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือของคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในการพิจารณาและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

ควรพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และข้อกำหนดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรม ๒๒๒ หรือของคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในการพิจารณา แต่ศาลอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่มีใช้การพิจารณาหรือพิพากษาคดีได้”

พรชัย

มาตรา ๗ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๘ ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๑ บททั่วไป ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๙ มีการแก้ไข

- เห็นควรแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๑๙๕ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้ประธานศาลฎีกาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนตามที่เห็นสมควรเป็นผู้พิพากษาประจำแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาเพื่อปฏิบัติงานที่จำเป็นในระหว่างที่ยังไม่มีองค์คณะผู้พิพากษาตามมาตรา ๑๑

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เหตุผลการแก้ไขมาตรา ๙ เป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องรัฐธรรมนูญ

นางชิ้นสมน นิเวทวงษ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เหตุผลที่แก้ไขเนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๕ วรรคหนึ่ง กำหนดคุณสมบัติไว้เฉพาะที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษา แต่ในส่วนนี้แม้ไม่ใช่ในลักษณะขององค์คณะที่พิจารณาคดีเพราะเป็นกรณีผู้พิพากษาประจำแผนกก่อนตั้งองค์คณะพิจารณาคดี แต่ที่ประชุมเห็นควรกำหนดให้มีลักษณะเช่นเดียวกับคุณสมบัติขององค์คณะที่พิจารณาคดีเช่นกัน

มติที่ประชุม

ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๙ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานศาลฎีกาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสในซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนตามที่เห็นสมควร เป็นผู้พิพากษาประจำแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาเพื่อปฏิบัติงานที่จำเป็นในระหว่างที่ยังไม่มีองค์คณะผู้พิพากษาตามมาตรา ๑๑ สำหรับคดีใดคดีหนึ่ง”

มาตรา ๑๐

มีการแก้ไข

- แก้ไขอนุมาตรา (๔) โดยกำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาคดีที่กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

ประเด็นการพิจารณา

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า มาตรา ๑๐ (๔) กรณีความผิดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้น ยังมีความเชื่อมโยงกับมาตรา ๕๘ วรรคสอง ที่ที่ประชุมได้มีมติให้รอการพิจารณาไว้ เนื่องจากความผิดในเรื่องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีการบัญญัติโทษทางอาญาไว้ด้วย มิใช่มีแต่เพียงโทษในทางปกครองหรือโทษทางการเมืองเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเพราะตามหลักของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ การพิจารณาคดีในส่วนอาญาศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เมื่อจำเลยหลบหนีไปศาลจึงต้องจำหน่ายคดีชั่วคราวทั้งคดีเพื่อให้จำเลยมาศาลเสียก่อน เกิดผลกระทบต่อกรพิจารณาคดีในส่วนที่เป็นโทษห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ก็ต้องถูกเลื่อนออกไปเช่นกัน จึงเสนอต่อที่ประชุมว่า ควรมีการแยกคดีอาญามาตรา ๕๘ วรรคสอง ออกไปให้อยู่ในอำนาจของศาลแขวง (ประเด็นแห่งคดีมีเพียงว่าจำเลยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินหรือไม่เท่านั้น) โดยแก้ไขเพิ่มเติมความในตอนท้ายในอนุมาตรา (๔) ของมาตรา ๑๐ ว่า “นอกจากคดีในส่วนความผิดทางอาญาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” และตัดความในวรรคสองของ มาตรา ๕๘ ออก เพื่อให้สอดคล้องกัน การกำหนดไว้เช่นนี้เป็นไปตามหลักการดำเนินคดีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้น คือ เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้มีคำพิพากษาในคดีจงใจหรือไม่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นหรือไม่พ้นจากตำแหน่งแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะไปดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีต่อผู้ที่ถูกศาลวินิจฉัย เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจในท้องที่ที่มีอำนาจสอบสวนไปดำเนินคดีที่ศาลแขวง นอกจากนี้ การที่มาตรา ๕๘ วรรคสอง กำหนดแต่เพียงว่าในกรณีมีข้อขัดข้องในการดำเนินคดีส่วนอาญาที่อาจทำให้การวินิจฉัยคดีล่าช้าออกไป องค์คณะผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งให้แยกการดำเนินคดีในส่วนอาญาออกเป็นอีกคดีหนึ่งแล้วดำเนินการสอบสวนพิจารณาในคดีต่อไปได้” โดยไม่แยกคดีในส่วนอาญาในกรณีนี้ให้อยู่ในอำนาจของศาลแขวง ยังส่งผลกระทบต่อเรื่ององค์คณะผู้พิพากษาที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นด้วย เพราะเมื่อคดีทางปกครองหรือทางการเมืองศาลได้มีคำพิพากษาไปแล้ว องค์คณะผู้พิพากษาคดีนั้นอาจพ้นจากหน้าที่ไปแล้ว ต่อมาหากจับกุมจำเลยได้ก็ต้องตั้งองค์คณะผู้พิพากษาคดีใหม่มาพิจารณาพิพากษาคดีในส่วนอาญาที่ได้แยกออกไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของนายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญมีข้อพิจารณาประการหนึ่งว่า ในขณะที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมการการวิสามัญไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. .... จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือฐานความผิดและบทลงโทษเกี่ยวกับคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินเป็นอย่างไร

นายธรรมนูญ เรื่องศิษฐ์ กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การพิจารณาคดีในระบบเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นเหมาะสมอยู่แล้ว โดย (๔) ของมาตรา ๑๐ เป็นความผิดทั้งทางปกครองและทางอาญารวมอยู่ในที่เดียวกัน เมื่อศาลวินิจฉัยว่าจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแล้วจึงจะพิพากษาลงโทษทางอาญาได้ โดยหลักได้มีการแยกอำนาจทางปกครองและทางอาญาอยู่แล้ว โดยแต่เดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ อำนาจในการวินิจฉัยคดีจิตใจหรือไม่จิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ แต่อำนาจในการพิจารณาความผิดทางอาญาเป็นอำนาจของศาลยุติธรรม ซึ่งต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติมในปี ๒๕๕๔ นั้น มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ศาลแห่งเดียวมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีในส่วนที่เป็นโทษทางปกครองและคดีส่วนอาญา นอกจากนี้ เมื่อมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ แห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติเรื่องการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยไว้ ศาลก็สามารถดำเนินการพิจารณาคดีอาญาควบคู่ไปกับคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินได้อยู่แล้ว ดังนั้น จึงเห็นว่าควรให้คงมาตรา ๑๐ (๔) และมาตรา ๕๘ วรรคสอง ในประเด็นนี้ไว้ตามร่างเดิม

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า คดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ที่สามารถยื่นคำร้องได้ คือคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยไม่ต้องผ่านอัยการสูงสุด แตกต่างจากคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องยื่นผ่านอัยการสูงสุด (เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะฟ้องคดีได้เอง) ปัญหาที่เกิดขึ้นคือกรณีหากคดีดังกล่าวไม่มีเอกสารแนบท้ายฟ้องว่าคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่มีคำขอท้ายฟ้องให้ลงโทษคดีอาญาด้วย และจำเลยได้ต่อสู้คดีว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจึงไม่มีอำนาจลงโทษคดีทางอาญา แต่ศาลฎีการะบุว่าคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นคดีหลัก ส่วนคดีอาญาเป็นคดีรองศาลฎีกาจึงมีอำนาจวินิจฉัยได้ ดังนั้น จึงเสนอให้คงไว้ตามร่างเดิม

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลและแสดงความเห็นว่า

๑) สำหรับประเด็นที่ว่าหลักการตามกฎหมายเดิมนั้นมีความเหมาะสมอยู่แล้วนั้น พบข้อเท็จจริงว่ามีคดีที่ค้างพิจารณาและศาลต้องจำหน่ายหลายคดีเพราะเหตุไม่ได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือ

จำเลยมาศาลในหลายคดี ซึ่งทำให้โทษทางปกครองในคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องหยุดชะงักหรือขาดอายุความไปด้วย

๒) ในคดีอาญาทั่วไปมีการกำหนดกระบวนการแจ้งและคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่ถูกกล่าวหา แต่ในส่วนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจไม่มีกระบวนการดังกล่าว เพราะเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะทำสำนวนเฉพาะคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเท่านั้น เพียงแต่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินคดีในส่วนอาญาด้วย ซึ่งโดยหลักต้องไปบัญญัติการแจ้งข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย แต่ที่ผ่านมาไม่พบว่ามี การดำเนินการดังกล่าว (ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจำเลยหลบหนีไปเลยไม่สามารถแจ้งข้อกล่าวหาหรือแจ้งสิทธิได้)

๓) หากกำหนดให้แยกคดีส่วนอาญาไปฟ้องยังศาลแขวงจะไม่เกิดปัญหาขึ้นแน่นอน เพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพียงแต่นำคำวินิจฉัยของศาลในคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนในฐานะผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นการเพิ่มภาระต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการดำเนินคดีก็ไม่ยุ่งยากแต่อย่างใด

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นดังกล่าวมีข้อพิจารณากรณีศาลฎีกาวินิจฉัยคดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปแจ้งความที่สถานีตำรวจเพื่อให้ดำเนินคดีที่ศาลแขวงเมื่อจำเลยปฏิเสธทำให้มีข้อพิจารณา ดังนี้

๑) ศาลแขวงต้องสืบพยานใหม่หรือไม่

๒) หากศาลลงโทษจำคุกและได้มีการยื่นอุทธรณ์ เช่นนี้จะต้องยื่นอุทธรณ์ที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลใด

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลและแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ขณะนี้เป็นการพิจารณาในมาตรา ๑๐ แต่ได้ทำการยกร่างแก้ไขมาตรา ๕๘ มาเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณาไปเสียในคราวเดียวกัน โดยในเบื้องต้นได้กำหนดให้นำหลักการเช่นเดียวกันกับการพิจารณาคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ที่ศาลในคดีแพ่งต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ศาลในคดีอาญาได้วินิจฉัยไว้แล้วมาใช้ โดยในกรณีนี้คือ ให้ศาลในคดีอาญาถือข้อเท็จจริงตามที่ศาลในคดีวินิจฉัยคดีความผิดเรื่องจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินได้วินิจฉัยแล้ว

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า หากคงมาตรา ๑๐ (๔) และมาตรา ๕๘ ไว้ตามร่างเดิม แล้วนำหลักการตามที่นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. .... ให้ชัดเจนว่าเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องทำการไต่สวนคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว ให้ทำสำนวนในคดีอาญาส่วนอาญาด้วยก็น่าจะเหมาะสมกว่า

นอกจากนี้ หากกำหนดให้คดีจิตใจไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปฟ้องยังศาลหนึ่ง แต่คดี ส่วนอาญาอันเกิดจากการกระทำผิดเดียวกันกลับไปฟ้องยังอีกศาลหนึ่ง เช่น ศาลแขวง จะเป็นการ สร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น เพราะปัจจุบันศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมี อำนาจพิจารณาคดีจิตใจไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมืองระดับชาติไม่ รวมถึงคดีของนักการเมืองท้องถิ่นอีกต่อไปแล้ว จึงเป็นการลดภาระงานของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปมาก

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดง ความเห็นว่า

๑) ข้อเสนอของศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ดังกล่าวข้างต้นควร มอบหมายให้นายธรรมนุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ในฐานะผู้แทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไป พิจารณาว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

๒) ข้อเสนอของนายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ที่จะ กำหนดให้คดีในส่วนอาญาต้องฟังข้อเท็จจริงในคดีจิตใจไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (คดีที่มีโทษทางปกครองหรือทางการเมือง) อาจจะไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากโดยหลักแล้วการฟัง ข้อเท็จจริงถือหลักการนำข้อเท็จจริงที่ยุติแล้วในคดีอาญามารับฟังในคดีแพ่ง ไม่ใช่หลักการนำข้อเท็จจริง ที่ยุติแล้วในคดีแพ่งหรือในคดีอื่นมารับฟังในคดีอาญา

นายธรรมนุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลว่า สำหรับประเด็นการแจ้งข้อ กล่าวหาในคดีส่วนอาญานั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทำรายงานการตรวจสอบ หากพบว่าจำเลยจิตใจ ไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องทำสำนวนในลักษณะ คดีอาญาประกอบไปกับสำนวนคดีจิตใจไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

ลำดับต่อมา ที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นที่ว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมความใน (๔) ของ มาตรา ๑๐ ให้รวมถึงการดำเนินคดีต่อกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. ในกรณีที่ถูกศาล เหล่านี้จิตใจไม่ยี่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือไม่

นายธรรมนุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมว่า ตามที่ใน การประชุมครั้งที่ผ่านมา ตนได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐ (๑) คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร อิสระ” แต่ที่ประชุมกรรมการวิสามัญเห็นว่าไม่ควรแก้ไข เนื่องจากได้มีการบัญญัติไว้ชัดเจนใน รัฐธรรมนูญแล้ว และการดำเนินคดีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการบัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๒) แล้ว อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ที่ประชุมควรพิจารณาเพื่อให้เกิดความรอบคอบ ซึ่งเชื่อมโยงกับมาตรา ๕๖ วรรคสอง กล่าวคือ ตามมาตรา ๕๖ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลฎีกา

แผนกคดีอาญาฯ เพื่อดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่มาตรา ๑๐ (๔) ไม่ได้กำหนดอำนาจในการวินิจฉัยหรือพิพากษาคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ด้วย ดังนั้น จึงเสนอให้แก้ไขถ้อยคำในมาตรา ๑๐ (๔) รองรับการวินิจฉัยคณะกรรมการ ป.ป.ช. กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ชัดเจน และจำเป็นต้องตัดถ้อยคำบางส่วนในอนุมาตรา (๔) คือ คำว่า “...ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ...” ออก เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยกันเอง แต่ให้ยื่นต่อองค์กรอื่นที่มีอำนาจ

นางขึ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ความในอนุมาตรา (๒) ของมาตรา ๑๐ มีบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ กรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งหากต้องการกำหนดหลักเกณฑ์รองรับการดำเนินคดีต่อกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีนี้ สามารถระบุไว้ในอนุมาตรา (๔) ของมาตรา ๑๐ ว่า “(๔) คดีที่บุคคลตาม (๑) หรือกรรมการ ป.ป.ช. จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน...” แต่ความใน (๔) ของมาตรา ๑๐ ยังคงต้องมีคำว่า “ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” มิเช่นนั้นแล้ว หากต่อไปมีกฎหมายฉบับอื่นที่กำหนดหน้าที่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๑๐ (๑) หรือกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่ไม่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็อาจถูกแปลความว่าเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และจะมีคดีจำนวนมากหรือคดีประเภทที่ไม่ควรอยู่ในเขตอำนาจเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ศาสตราจารย์พิเศษทศศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามว่า ในชั้นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้มีการหารือกันในประเด็นดังกล่าวหรือไม่

นางขึ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในชั้นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาเฉพาะในส่วนของอำนาจศาลตามมาตรา ๑๐ ที่รัฐธรรมนูญกำหนด ร่างเดิมจึงได้มีการบัญญัติไว้แล้วในมาตรา ๕๖ ว่าเฉพาะกรณีที่มีการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้นที่กำหนดแยกออกมาเป็นมาตรา ๑๐ (๔) แต่ไม่ใช้กับการตรวจสอบกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยกันเอง (ใช้หน่วยงานอื่นในการตรวจสอบ) มาตรา ๕๖ วรรคสาม จึงกำหนดไว้ว่า หากเป็นการตรวจสอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องนี้ก็ให้เป็นอำนาจของหน่วยงานอื่นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งสามารถแปลความเชื่อมโยงกันได้โดยไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐

ศาสตราจารย์พิเศษทศศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากไม่แก้ไขมาตรา ๑๐ แต่นำไปแก้ไขในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะเหมาะสมกว่าหรือไม่ เนื่องจากข้อเสนอขอแก้ไขเป็นเรื่องของกฎหมายสารบัญญัติ

คุณชัชวาล

ประกอบกับกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ได้พิจารณาแล้วว่าเห็นควรนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นายธรรมนูญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นที่เสนอแก้ไขความในอนุมาตรา (๔) เพื่อต้องการให้เกิดความชัดเจนในเรื่องเขตอำนาจศาลของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๐ (๔) ให้สอดคล้องกับมาตรา ๕๖ กล่าวคือ ตามร่างที่เสนอมามตรา ๕๖ กำหนดให้หน่วยงานอื่นที่มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่มีการกระทำ ความผิดในเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ตามมาตรา ๑๐ ซึ่งว่าด้วยเขตอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกลับไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจในเรื่องนี้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ข้อเสนอดังกล่าว หากจะแก้ไขเพิ่มเติม (๒) ของมาตรา ๑๐ คงไม่เหมาะสมนัก เพราะความใน (๔) มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลหรือตำแหน่งของบุคคลตาม (๑) ของมาตรา ๑๐ กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ส่วนความใน (๒) เป็นเรื่องที่คุณผู้ไตสวนอิสระมีความเห็น เพราะใช้คำว่า “เห็นว่า” บริบทของเรื่องจึงไม่เหมือนกัน ดังนั้น หากจะแก้ไขใน (๑) หรือ (๔) ของมาตรา ๑๐ ก็พอที่จะมีความเป็นไปได้ แต่ไม่เหมาะสมที่จะแก้ไขเพิ่มเติมใน (๒) ของมาตรา ๑๐ เพราะมีเนื้อหามุ่งเน้นไปที่ความเห็นของคุณผู้ไตสวนอิสระ

นายธรรมนูญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นที่ควรเพิ่มคำว่า “หรือกรรมการ ป.ป.ช.” ในตอนต้นของ (๔) ของมาตรา ๑๐ โดยไม่ต้องใช้คำว่า “หรือ (๒)” เพราะหากใช้คำว่า “หรือ (๒)” จะกลายเป็นว่านำการกล่าวหาตาม (๑) ซึ่งมุ่งเน้นที่เรื่องตำแหน่งของบุคคลที่กระทำความผิดมาปะปนกับการกล่าวหาตาม (๒) ที่มุ่งเน้นไปที่ความเห็นของคุณผู้ไตสวนอิสระ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นชอบด้วยกับการเสนอขอแก้ไขดังกล่าว

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เมื่อคณะกรรมการวิสามัญจะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐ (๔) แล้วก็ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ครบถ้วนโดยให้หมายความรวมถึง การที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

นางขึ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การแก้ไขเพิ่มเติมควรมีประเด็นต้องพิจารณาว่า หากตัดคำว่า “ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.” ออก โดยไม่ระบุว่าการกระทำความผิดในกรณีนี้คือการจงใจไม่ยื่นทรัพย์สินต่อผู้ใด ต่อไปอาจมีกฎหมายบางฉบับที่กำหนดให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินต่อหน่วยงานอื่นนอกจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมจะมีผลทำให้คดีเหล่านั้นกลายเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งโดยหลักแล้วไม่ควรเป็น

เช่นนั้น เช่น มีกฎหมายฉบับใดก็ได้ที่อาจกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินด้วยอีกทางหนึ่ง ผลคือ อาจมีผู้แปลความว่า เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรายนั้นไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน จึงเป็นคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นว่า หากแก้ไขเพิ่มเติมโดยใช้คำว่า “(๔) คดีที่บุคคลตาม (๑) หรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง...” ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าเขตอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๑๐ (๔) หากเป็นกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน คือ การไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง (วรรคสามเดิมก่อน คณะกรรมการวิสามัญมีมติให้ตัดความในมาตรา ๕๖ วรรคสองออก ดังนั้น มาตรา ๕๖ วรรคสาม จึงต้องเลื่อนขึ้นไปเป็นวรรคสองแทน)

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพื่อความชัดเจนว่าการกำหนดว่าเป็นการดำเนินคดีตามมาตรา ๕๖ วรรคสองนั้นครอบคลุมแล้วหรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า

๑) กรณีดังกล่าวไม่รวมถึงวรรคหนึ่ง เพราะวรรคหนึ่งเป็นเรื่องคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๑๐ (๑) กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ความในวรรคสอง เป็นเรื่องที่กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้กระทำความผิดในเรื่องนี้เสียเอง ซึ่งผู้ยื่นคำร้องก็จะเป็นหน่วยงานอื่นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงเป็นคนละกรณี

๒) ในเบื้องต้นเห็นควรแก้ไขตามที่เสนอ หากกรรมการวิสามัญแต่ละท่านยังคงมีความเห็นเป็นประการอื่นใด สามารถเสนอต่อที่ประชุมเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหรือให้คงไว้ตามร่างเดิมได้ในการประชุมครั้งต่อไป

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๑๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่

หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๒) คดีที่คณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๓) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) และ (๒) เป็นตัวการผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑) หรือ (๒) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจงใจให้กระทำการไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

(๔) คดีที่บุคคลตาม (๑) หรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน”

มาตรา ๑๑

มีการแก้ไข

- การแก้ไขมาตรา ๑๑ เพื่อกำหนดให้ในกรณีที่ผู้พิพากษาใดในองค์คณะพ้นจากหน้าที่ตาม มาตรา ๑๒ หรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างได้ทำให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีนั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในวันนัดเป็นการชั่วคราวและผู้พิพากษาในองค์คณะคงเหลือไม่น้อยกว่า ๗ คน ให้ถือว่าผู้พิพากษาเท่าที่มีอยู่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาคดีนอกจากการทำคำพิพากษาต่อไปได้

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต โกรรมาธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่เห็นพ้องด้วยกับการที่คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติกำหนดจำนวนชั้นสูงของผู้พิพากษาอาวุโสที่จะมาเป็นองค์คณะผู้พิพากษา (คณะกรรมการวิสามัญเคยมีมติให้เลือกผู้พิพากษาอาวุโสได้ไม่เกิน ๓ คน เป็นองค์คณะ) เนื่องจากเมื่อพิจารณาแล้วอาจขัดกับหลักที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดถึงขนาดว่าให้เลือกผู้พิพากษาประเภทใด และเลือกได้ประเภทละจำนวนเท่าใด เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคงประสงค์ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเลือกผู้พิพากษาตามที่เหมาะสม การกำหนดไว้เช่นนี้ย่อมเสมือนเป็นการที่ฝ่ายนิติบัญญัติไปจำกัดดุลพินิจในการเลือกองค์คณะผู้พิพากษาของฝ่ายตุลาการ ดังนั้น จึงเสนอให้ตัดความตอนท้ายของวรรคหนึ่งในมาตรา ๑๑ ที่กำหนดจำนวนชั้นสูงของผู้พิพากษาอาวุโสออก ส่วนที่เหลือขอให้คงไว้ตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญได้เคยมีมติแก้ไขไว้เดิม

นายสุภกิจ แยมประชา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า ข้อเท็จจริงตามร่างของศาลที่เสนอไม่มีข้อความตอนท้าย เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญได้ แต่ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาในเบื้องต้น

สรุป

แล้วเห็นว่าไม่น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งการพิจารณาความดังกล่าวมีประเด็นเรื่องจำนวนผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาที่มีจำนวนไม่มากเท่าผู้พิพากษาศาลฎีกาประกอบด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า

๑) โดยหลักแล้วผู้พิพากษาอาวุโสทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ส่วนผู้พิพากษาในแผนกคดีอาญาทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพอยู่แล้ว ดังนั้น มีข้อพิจารณาว่าอาจมีการเลือกผู้พิพากษาอาวุโสทั้งหมดมาทำหน้าที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาได้ ซึ่งหากข้อเท็จจริงเป็นเช่นนั้นจะเหมาะสมหรือไม่

๒) หากไม่กำหนดจำนวนชั้นสูงของผู้พิพากษาอาวุโสที่จะได้รับเลือกไว้ อาจจะทำให้มีกรณีผู้พิพากษาอาวุโสได้รับการคัดเลือกเป็นองค์คณะทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีความสำคัญและประชาชนให้ความสนใจ เมื่อผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งส่วนใหญ่เคยดำรงตำแหน่งรองประธานศาลฎีกา หรือตำแหน่งอื่นในระดับสูงของศาลฎีกา จึงถือเป็นผู้มีคุณวุฒิหรือวัยวุฒิที่มีความเหมาะสม เกิดมีโอกาสที่ผู้พิพากษาในที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกผู้พิพากษาอาวุโสมาพิจารณาคดีทั้งหมดจนล้นค่านึงถึงศักยภาพทางกายและสุขภาพของผู้พิพากษาอาวุโสที่ต้องพิจารณาคดีต่อเนื่องหลายวัน ดังนั้น จึงเสนอกำหนดให้จำนวนชั้นสูงของผู้พิพากษาอาวุโสไว้ที่ ๓ คน โดยการกำหนดดังกล่าวเสนอให้ไปออกเป็นข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เจตนารมณ์ของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นองค์ประกอบขององค์คณะผู้พิพากษา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งจากผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาศาลฎีกา กรรมการร่างรัฐธรรมนูญยังไม่เห็นถึงความแตกต่างเป็นพิเศษเพราะต่างก็เป็นผู้พิพากษาผู้หนึ่งที่มีประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญ และในทางปฏิบัติเป็นที่ทราบดีว่าผู้พิพากษาศาลฎีกามีภารกิจมาก การยอมรับให้ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกามาเป็นองค์คณะผู้พิพากษาย่อมสอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ และยังทำให้เห็นว่าผู้พิพากษาอาวุโสที่แม้จะมีอายุมากแต่ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้กำหนดในการเลือกผู้พิพากษาเป็นองค์คณะจะเป็นการทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติคุมฝ่ายตุลาการได้ กรณีดังกล่าวจึงไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในการยกย่องรัฐธรรมนูญ

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า

๑) สัดส่วนของผู้พิพากษาอาวุโสมีจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนผู้พิพากษาในการเลือกองค์คณะ หากเกิดกรณีไม่ได้ผู้พิพากษาที่อยู่ในตำแหน่งหลักอาจทำให้ขัดแย้งในหลักการเรื่องของการดำเนินคดี

๒) เมื่อคดีไปถึงชั้นอุทธรณ์ก็อาจปรับคุณสมบัติให้สูงขึ้นในระดับหัวหน้าคณะได้

๓) มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเกษียณอายุของผู้พิพากษาอาวุโส

ศรีใจ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติการเลือกผู้พิพากษาอาวุโสมาเป็นองค์คณะจะไม่มีการพิจารณาว่าผู้พิพากษาดังกล่าวจะเกษียณอายุเมื่อใด เมื่อเลือกผู้พิพากษาอาวุโสดังกล่าวมาแล้วมีเหตุต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเกษียณอายุ เช่นนี้ก็ต้องดำเนินการเลือกผู้พิพากษาอาวุโสใหม่อีกครั้ง สภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องของการบริหารภายในศาล

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาก็คือผู้พิพากษาผู้หนึ่งของศาลฎีกา ส่วนเรื่องการคัดเลือกต้องมีเกณฑ์อายุเท่าไรนั้นกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องการบริหารจัดการภายในของศาลฎีกา และกรณีการมอบหมายงานให้ผู้พิพากษาอาวุโสจะเป็นการเพิ่มภาระให้ผู้พิพากษานั้นหรือไม่ โดยหลักการแล้วการเลือกผู้พิพากษาที่จะเป็นองค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคงได้พิจารณาถึงความเหมาะสมอย่างรอบด้านแล้ว

ต่อประเด็นดังกล่าว นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อที่ประชุมว่า ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกามีวาระในการดำรงตำแหน่งสี่ปีตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ส่วนผู้พิพากษาหลักจะอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามอายุ ซึ่งควรนำเรื่องนี้มาประกอบการพิจารณาด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๑๑ ในประเด็นที่กรรมการวิชาการวิสามัญได้พิจารณาในการประชุมครั้งที่ผ่านมา การเสนอให้ใช้ข้อความดังกล่าวเป็นการเสนอจากผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมว่าผู้พิพากษาอาวุโสโดยหลักจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และยังมีข้อกังวลในเรื่องจำนวนผู้พิพากษาที่จะมาเป็นองค์คณะอาจไม่เพียงพอ ซึ่งได้มีกรรมการวิชาการวิสามัญบางส่วนได้เห็นชอบให้คงจำนวนผู้พิพากษาไว้สามคน อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาอาวุโสถือเป็นผู้พิพากษา ทั้งนี้ ประเด็นว่าขัดหรือไม่ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นในทางปฏิบัติยังไม่มี การเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาประเด็นดังกล่าว

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นที่หารือของที่ประชุมดังกล่าวมิได้เป็นเรื่องที่จะเป็นการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่เป็นเรื่องความเหมาะสมในการกำหนดจำนวนชั้นสูงผู้พิพากษาอาวุโสที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาเท่านั้น ทั้งนี้ หากในอนาคตมีการเสนอว่ากรณีดังกล่าวจะเป็นการขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ จะต้องพิจารณาเฉพาะความตอนท้ายของมาตรานี้เท่านั้น

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในทางข้อเท็จจริงผู้พิพากษาอาวุโสหลายท่านยังมีสุขภาพทางกายที่ดี และมีความรู้ความสามารถที่ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่บางท่านที่แม้จะมีอายุมากแล้วแต่ก็ยังสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน จึงเห็นว่าไม่ควรกำหนดจำนวนชั้นสูงของผู้พิพากษาอาวุโสในองค์คณะผู้พิพากษาไว้

นายธรรมนุญ เรื่องศิษฐ์ กรรมธิการวิสามัญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๙๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “มาตรา ๑๙๕ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วย...จำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...” ซึ่งเป็นการกำหนดเคร่งครัดเรื่องจำนวนองค์คณะผู้พิพากษา ส่วนในองค์คณะผู้พิพากษานั้นจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกามากน้อยหรือในสัดส่วนเท่าใดนั้น กำหนดให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้สามารถกำหนดจำนวนชั้นสูงของผู้พิพากษาอาวุโสในองค์คณะผู้พิพากษาได้โดยไม่เป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

นางขึ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า การแปลความไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เพราะคำว่า “...ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...” ขยายคำว่า “...ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคน...” ดังนั้น สิ่งที่จะกำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้ คือ วิธีการคัดเลือกและจำนวนของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ แต่ไม่สามารถไปกำหนดองค์ประกอบขององค์คณะผู้พิพากษาในเชิงของสัดส่วนประเภทของผู้พิพากษาได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ถ้อยคำในเรื่องนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หรือไม่

นางขึ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับได้ใช้ถ้อยคำ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรคสี่ ใช้ถ้อยคำว่า “ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโส ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี” โดยวรรคถัดไปเป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและวิธีการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ใช้ถ้อยคำว่า “มาตรา ๑๙๕ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน

แต่ไม่เกินเก้าคนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยให้เลือกเป็นรายคดี...”

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพิ่มเติมว่า หากไม่ตัดความตามที่ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการการวิสามัญ เสนอ และต่อมาศาลฎีกาไปออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีการองรับในรายละเอียดในการจำนวนผู้พิพากษาอาวุโสเป็นองค์คณะจำนวนไม่เกิน ๓ คน เช่นนี้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าวจะเป็นการขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า โดยหลักเมื่อได้มีการกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นผู้เลือกผู้พิพากษาอาวุโสมาเป็นองค์คณะ กรณีนี้มีนัยยะถือได้ว่ารัฐธรรมนูญได้มอบความไว้วางใจให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแล้วในการเลือกผู้พิพากษามาเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี เนื่องจากโดยหลักการที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาที่มีความสามารถ ดังนั้น ประเด็นเรื่องอายุของผู้พิพากษาอาวุโสที่จะทำหน้าที่ได้ก็ปีนั้น จึงไม่ถือเป็นประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาและกำหนดรายละเอียดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นการกำหนดจำนวนผู้พิพากษาอาวุโส เห็นควรกำหนดให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาว่าผู้พิพากษาคนใดมีความเหมาะสมในการทำหน้าที่ดังกล่าวว่ามีความเหมาะสมหรือไม่มากกว่าที่จะต้องมาพิจารณาว่าขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นเรื่องการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ ดังนั้น เมื่อกรรมการวิสามัญที่เป็นผู้แทนจากกรมการร่างรัฐธรรมนูญมีความห่วงกังวลว่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญรวมทั้งได้แสดงเหตุผลและเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมการการวิสามัญไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็ควรตัดถ้อยคำที่ว่า “...แต่ทั้งนี้ จะมีผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาเกินกว่าสามคนไม่ได้” ในตอนท้ายของวรรคหนึ่งตามที่คณะกรรมการการวิสามัญได้เคยมีมติแก้ไขเพิ่มเติมไว้ออก

ลำดับต่อมา ที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นที่ว่า การที่มาตรา ๑๑ วรรคห้า ในตอนท้ายใช้คำว่า “...ให้ดำเนินการเลือกผู้พิพากษาเข้ามาแทนที่ให้ครบจำนวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่ง โดยผู้พิพากษาซึ่งได้รับเลือกนั้น ให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้พิพากษาอื่นในองค์คณะที่ตนเข้าแทนที่...” นั้น คำว่า “...ให้ มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้พิพากษาอื่นในองค์คณะที่ตนเข้าแทนที่...” มีความหมายเพียงใด และจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้นหรือไม่

นายธรรมนุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการการวิสามัญ ได้ขอหารือต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๑๑ วรรคห้า กรณีการพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะเพราะเหตุสุดวิสัยหรือเหตุถาวรแล้ว กำหนดให้เลือกผู้พิพากษาขึ้นใหม่ให้มาแทนที่นั้น ข้อความว่า “ให้ดำเนินการเลือกผู้พิพากษาเข้ามา

น.ส.ใจ

แทนที่ให้ครบจำนวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่ง” นั้น มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าผู้พิพากษาที่เข้ามาทำหน้าที่แทน ควรกำหนดให้ชัดเจนหรือไม่ว่าผู้พิพากษาที่เข้ามาทำหน้าที่แทนจะเป็นการเข้ามาทำหน้าที่แทนผู้พิพากษาที่พ้นจากหน้าที่ในกรณีใด โดยต้องระบุให้ชัดเจนหรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นว่า มาตรา ๑๑ ซึ่งที่ประชุมได้เคยมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมไว้แล้วนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับกรณีผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะผู้หนึ่งหรือหลายรายไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ การแปลความต้องพิจารณาในแต่ละวรรค กล่าวคือ หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เป็นการถาวรก็จะอยู่ในขอบเขตของวรรคห้า แต่หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เป็นการชั่วคราวก็จะอยู่ในขอบเขตของวรรคหก (ที่คณะกรรมการการวิสามัญเพิ่มขึ้นใหม่) ซึ่งการเข้าทำหน้าที่แทนก็จะเกิดกับกรณีที่ทำหน้าที่แทนเพราะปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้เป็นการถาวรเท่านั้น

นายธรรมบุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า โดยหลักต้องตีความตามตัวบทว่าเป็นกรณีการทำหน้าที่แทนเพราะเหตุใด ซึ่งหากมีการบัญญัติไว้จะทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องการพ้นหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ เพราะเหตุพ้นจากหน้าที่เป็นการถาวร

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันมีอาจกล่าวถึงได้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อปรากฏต่อองค์คณะที่พิจารณาในขณะนั้นว่าต้องมีการมาวินิจฉัยต่อองค์คณะในขณะหนึ่งอีกครั้งว่าเหตุดังกล่าวจะให้เขาพ้นจากหน้าที่เป็นการถาวรหรือไม่ หากเป็นการพ้นถาวรจะต้องนำความในวรรคห้ามาบังคับใช้ และให้เลือกคนใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน ดังนั้น จึงเป็นการเข้ามาทำหน้าที่แทนในตัวอยู่แล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีนี้เป็นการอุดช่องว่างเมื่อผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะไม่ได้พ้นจากตำแหน่ง แต่มีเหตุป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งไม่เข้าเหตุพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๒ เพราะศาลหรือผู้พิพากษาย่อมไม่พ้นจากตำแหน่งเพียงแต่ให้หยุดราชการหรือลาราชการ ดังนั้น กรณีนี้จึงต้องบัญญัติไว้ว่าไม่เป็นการพ้นจากหน้าที่แต่เป็นการที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

นายธรรมบุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ข้างต้นแล้ว ยังมีประเด็นที่ว่าเมื่อมีการเลือกเข้ามาแทนที่แล้ว ผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งเดิมโดยหลักต้องพ้นจากการเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี หากไม่บัญญัติไว้ให้ชัดเจนว่าให้ผู้พิพากษานั้นพ้นจากหน้าที่ด้วย ก็อาจทำให้องค์คณะผู้พิพากษาทั้งหมดมีจำนวนเกินกำหนดได้ กล่าวคือจะถือได้หรือไม่ว่าผู้พิพากษาที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นการถาวรนั้นพ้นจากหน้าที่โดยอัตโนมัติ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นดังกล่าวขอหารือกับผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ควรบัญญัติไว้

หรือไม่ กล่าวคือ บัญญัติเรื่องการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นการถาวรให้ถือเป็นการพ้นจากหน้าที่ โดยอัตโนมัติหรือไม่

นางขึ้นสูมน นีวาทพงษ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากบัญญัติไว้จะทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่ากรณีการทำหน้าที่แทนผู้พิพากษาที่พ้นจากตำแหน่ง โดยความในวรรคห้า ประกอบด้วย ๒ กรณี ดังนี้

๑) กรณีการพ้นจากหน้าที่โดยทันทีเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๒ ซึ่งไม่ต้องมีผู้ใดหรือองค์กรใดมาวินิจฉัยว่าพ้นจากหน้าที่หรือไม่ และ

๒) กรณีการพ้นจากหน้าที่โดยต้องมีผู้ใดหรือองค์กรใดมาวินิจฉัยเสียก่อนว่า เหตุที่เกิดขึ้นกับผู้พิพากษานั้นเข้าข่ายเป็นการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นการถาวร

โดยมาตรา ๑๑ ตามที่คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติแก้ไขเพิ่มเติมยังไม่ได้ระบุว่าบุคคลใดหรือองค์กรใดจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าผู้พิพากษานั้นมีเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ แต่เป็นการกำหนดให้พิจารณาว่าเป็นการพ้นเป็นการชั่วคราวหรือถาวร และกำหนดให้เลือกผู้พิพากษามาทำหน้าที่แทน ดังนั้น จึงต้องเพิ่มบทบัญญัติเพิ่มเติมให้ครอบคลุมกรณีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และการกำหนดให้มีผู้พิพากษามาทำหน้าที่แทนแล้วผู้พิพากษาคนเดิมต้องพ้นจากหน้าที่นับแต่วันที่มีผู้มาทำหน้าที่แทนได้

นายธรรมบุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคห้าให้ครอบคลุม โดยใช้ข้อความว่า “...ให้ดำเนินการเลือกผู้พิพากษาเข้ามาแทนที่ ให้ครบจำนวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่ง และให้ผู้พิพากษาที่ถูกเข้าแทนที่พ้นหน้าที่” ได้หรือไม่ เพื่อให้มีผลเป็นการพ้นจากองค์คณะเป็นการถาวรก่อนเลือกผู้พิพากษาคนใหม่เข้ามาแทนที่

นางขึ้นสูมน นีวาทพงษ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีดังกล่าวเป็นการพ้นจากตำแหน่งมาก่อนแล้วไม่ใช่เป็นการพ้นจากหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๑๒ เป็นการพ้นจากตำแหน่งไปก่อนและนำมาใช้เฉพาะกรณีหลัง

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ความในวรรคห้าเป็นกรณีผู้พิพากษาในองค์คณะพ้นจากหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ หากต้องการกำหนดรายละเอียดไปขยายโดยเพิ่มเป็นอนุมาตรา (๑) ได้หรือไม่ โดยเพิ่มเหตุพ้นจากหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ ส่วนกรณีเหตุสุดวิสัยอันมิอาจก้าวล่วงจนทำให้บุคคลดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ให้ตัดออกแต่การแก้ไขดังกล่าวอาจให้เกิดประเด็นปัญหาว่ากรณีใดบ้างที่เป็นการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า โดยหลักการความในวรรคห้าของมาตรา ๑๑ สามารถตีความได้ว่าเป็นการพ้นจากหน้าที่ชั่วคราว ซึ่งเป็นการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามวรรคห้าเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาว่าเทียบเท่ากับมาตรา ๑๒ ส่วนกรณีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ชั่วคราวได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้เฉพาะแล้วในวรรคหก

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๑๑ วรรคห้า หากคงไว้ตามร่างเดิมจะเป็นกรณีเข้าแทนที่ ๒ กรณี ดังนี้

- ๑) เหตุพ้นหน้าที่ตามมาตรา ๑๒
- ๒) กลับเข้ามาแทนที่เพราะเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวสามารถตีความได้ว่าสามารถแทนที่ได้สองกรณีได้ โดยกรณีแทนที่คนที่ถูกแทนที่ต้องพ้นจากหน้าที่ไป เพื่อไม่ให้องค์คณะเกินจำนวน ๙ คน

ลำดับต่อมา ที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับ ผลทางกฎหมายเมื่อมีการเข้าแทนที่แล้ว ผู้พิพากษาที่เข้าแทนที่ผู้พิพากษาอื่นจะมีหน้าที่และอำนาจเป็นประการใด โดยเฉพาะกรณีที่ผู้พิพากษาซึ่งถูกแทนที่นั้นเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน

นางขึ้นสมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพื่อความชัดเจนว่า ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้เลือกผู้พิพากษาเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ในกรณี หากมีกรณีที่เจ้าของสำนวนเสียชีวิตแล้วเลือกผู้พิพากษาเข้ามาแทนที่ ผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกมาแทนที่จะกลายเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนโดยอัตโนมัติหรือไม่ หรือต้องมาเลือกผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพราะความในวรรคห้ากำหนดให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้พิพากษาอื่นในองค์คณะที่ตนเข้าแทนที่ ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ย่อมหมายความว่าเมื่อเข้าแทนที่ผู้พิพากษาผู้ใดก็ถือว่าเข้าแทนที่ผู้พิพากษานั้น (มีเฉพาะกรณีพิเศษอย่างเดียวคือการเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ประเด็นที่ต้องพิจารณาเป็นกรณีเกิดเหตุผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตทำให้พ้นหน้าที่ไปและได้มีการเลือกผู้พิพากษาเข้าแทนที่ ผู้ที่เข้ามาแทนที่จะเป็นเจ้าของสำนวนไปโดยปริยายหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วโดยหลักต้องเลือกผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนใหม่ ส่วนกรณีข้อความในวรรคเจ็ดที่ว่า “และไม่ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ” เห็นควรให้ตัดออก เนื่องจากที่ประชุมเห็นควรเพิ่มเฉพาะในส่วนของผู้พิพากษาอาวุโส

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๑๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๑ เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้ประธานศาลฎีกาเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยเร็ว เพื่อเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน เป็นองค์คณะผู้พิพากษา โดยให้เลือกเป็นรายคดี

ในกรณีมีเหตุสมควร ผู้พิพากษาคณโตอาจขอลอนตัวจากการได้รับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาได้ โดยให้แถลงต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก่อนการลงคะแนน และให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาลงมติว่าจะให้มีการลอนตัวหรือไม่ มติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้เป็นที่สุด

การเลือกองค์คณะผู้พิพากษาแต่ละคดีให้ใช้วิธีการลงคะแนนลับ ให้ผู้พิพากษา ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวนที่จะเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาสำหรับคดี ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มี ผู้ได้รับเลือกเกินจำนวนดังกล่าว ให้ประธานศาลฎีกาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

ผู้พิพากษาซึ่งได้รับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษามีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณา พิพากษาคดีจนกว่าจะสิ้นสุดหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ห้ามมิให้มีคำสั่งให้ผู้พิพากษานั้นไปทำงานที่อื่นนอกศาลฎีกา

ในกรณีที่ผู้พิพากษาใดในองค์คณะพ้นจากหน้าที่ตามมาตรา ๑๒ หรือมีเหตุสุดวิสัย หรือ เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ทำให้ผู้พิพากษานั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ตามข้อสั่งทบทวนของ ประชามติศาลฎีกา ให้ถือว่าผู้พิพากษาเท่าที่มีอยู่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาต่อไปได้ เว้นแต่ผู้พิพากษา ในองค์คณะเหลือไม่ถึงเจ็ดคน ในกรณีที่ผู้พิพากษาในองค์คณะเหลือไม่ถึงเจ็ดคน หรือในกรณีที่ ประชามติศาลฎีกาเห็นเป็นควรสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ดำเนินการเลือกผู้พิพากษา เข้ามาแทนที่ให้ครบจำนวนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่ง โดยผู้พิพากษาซึ่งได้รับเลือกนั้น ให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้พิพากษาอื่นในองค์คณะที่ตนเข้าแทนที่ และ สมควรที่มีอำนาจตรวจสอบจำนวน ทำความเห็นในการวินิจฉัยคดี และลงลายมือชื่อในคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาได้

ในกรณีมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ทำให้ผู้พิพากษา ซึ่งเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีนั้นไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในวันนัดเป็นการชั่วคราว และผู้พิพากษาในองค์คณะคงเหลือไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ให้ถือว่าผู้พิพากษาเท่าที่มีอยู่เป็นองค์คณะ ผู้พิพากษาพิจารณาคดีต่อไปได้ เว้นแต่การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษา

การเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกเป็นองค์คณะ ผู้พิพากษาไปเป็นผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา ไม่กระทบกระเทือนถึงการที่ผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์ คณะผู้พิพากษาต่อไป

ผู้พิพากษาซึ่งร่วมประชุมใหญ่ตามวรรคหนึ่ง องค์คณะผู้พิพากษาซึ่งได้รับเลือกในการ ประชุมดังกล่าว ตลอดจนบุคคลซึ่งองค์คณะผู้พิพากษามอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่มีสิทธิได้รับ เบี้ยประชุม หรือค่าตอบแทน แล้วแต่กรณี ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด”

มาตรา ๑๒

มีการแก้ไข

- แก้ไขเรียงลำดับถ้อยคำในอนุมาตรา (๔) ให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น โดยมีการแก้ไข มาตรา ๑๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๒ ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาย่อมพ้นหน้าที่ในคดีเมื่อ

(๑) พ้นจากการเป็นข้าราชการตุลาการ

(๒) ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ไปดำรงตำแหน่งที่ศาลอื่น

(๓) ถอนตัวเนื่องจากการคัดค้านผู้พิพากษา และองค์คณะผู้พิพากษามีคำสั่งยอมรับตามคำคัดค้านในมาตรา ๑๓

(๔) เมื่อมีเหตุสมควรและได้รับอนุญาตจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้ถอนตัวได้
กรณีมีเหตุสมควร”

มาตรา ๑๓

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔

มีการแก้ไข

- เห็นควรปรับแก้ถ้อยคำวรรคหนึ่งกำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาเลือกผู้พิพากษาคนหนึ่ง
ในจำนวนเก้าคนเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อ
ที่ประชุมว่า มาตรา ๑๔ ที่กรรมการวิสามัญแก้ไขเพิ่มเติมจะเป็นการขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ เนื่องจาก
กำหนดให้ผู้พิพากษาที่ได้รับคะแนนสูงสุดเป็นเจ้าของสำนวน แต่กรรมการวิสามัญกำหนดให้องค์คณะ
ผู้พิพากษาคนหนึ่งในจำนวนเก้าคนเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน

นายอุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การกำหนดไว้ดังกล่าวไม่
เป็นการขัดรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๑๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนดเป็นอย่างอื่น ให้ผู้พิพากษาซึ่งได้รับ
คะแนนสูงสุดในคราวลงคะแนนตามหมวด ๓๓ วรรคสาม เป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ตัวมี
ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเท่ากัน ให้ประธานศาลฎีกาสุกสันสกลท้าวผู้ใดเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน
ให้องค์คณะผู้พิพากษาเลือกผู้พิพากษาคนหนึ่งในจำนวนเก้าคนเป็นผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน

ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนมีอำนาจดำเนินการตามมติขององค์คณะผู้พิพากษาและเมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาอีกสองคน มีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ที่มีได้เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้”

มาตรา ๑๕

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๖

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๗

มีการแก้ไข

- แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยใช้คำว่า “ศาลประทับรับฟ้อง”

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการตามข้อบังคับฯ ค้นหาถ้อยคำดังกล่าวในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่ามีมาตราใดใช้ถ้อยคำดังกล่าวหรือก่อนแก้ไขให้สอดคล้องกันทั้งหมด

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๑๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๗ เมื่อศาลประทับรับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๑) กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามหมวด ๖ อุทธรณ์ หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือวันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่”

มาตรา ๑๘

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙

รอการพิจารณา

- ตามที่ที่ประชุมได้มีมติตัดความในวรรคสองของมาตรา ๑๙ ออก โดยเห็นควรให้นำกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้นไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๑๙ วรรคสอง ประเด็นกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้นให้ศาลสั่งให้คู่ความ ซึ่งดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนดไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และขอมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือร่วมกันอีกครั้งหนึ่งว่าเห็นควรปรับถ้อยคำเป็นประการใด และนำมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมเห็นควรให้รอการพิจารณาประเด็นการนำกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ควรนำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหารือร่วมกันอีกครั้งว่าเห็นควรปรับถ้อยคำเป็นประการใดก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป โดยเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๑๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๙ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือในกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้บังคับ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาคดีเกิดขึ้น ให้ศาลสั่งให้คู่ความซึ่งดำเนินกระบวนการไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

มาตรา ๒๐

มีการแก้ไข

- กำหนดให้มีการเปิดเผยความเห็นในการวินิจฉัยคดีของผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาทุกคนตามวิธีการที่ประธานศาลฎีกากำหนด

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าควรกำหนดให้เปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวตนก็สามารถบัญญัติไว้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ เนื่องจากเจตนารมณ์ในการทำคำวินิจฉัยส่วนตัวเพื่อต้องการให้ผู้พิพากษาทุกคนจัดทำคำวินิจฉัยส่วนตัวเสนอต่อองค์คณะผู้พิพากษา แต่ทั้งนี้ ก็มีข้อพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่งเช่นกันว่า การกำหนดไว้ดังกล่าวอาจทำให้ผู้พิพากษาไม่กล้าทำคำวินิจฉัยส่วนตัวที่เปิดเผยข้อเท็จจริงและเหตุผลในการวินิจฉัยอย่างเต็มที่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาการไม่เปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวตนจะขึ้นในกรณีองค์คณะลงมติที่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยส่วนตัวของผู้พิพากษารายหนึ่งรายใด ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อโต้แย้งในภายหลังจึงไม่เปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวตนดังกล่าว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนสามารถกำหนดให้เปิดเผยในองค์คณะผู้พิพากษาได้แต่ไม่ให้เปิดเผยต่อสาธารณะ กรณีดังกล่าวมีข้อพิจารณาว่าการเปิดเผยดังกล่าวกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีข้อห่วงใยกรณีเมื่อเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนต่อที่สาธารณะแล้วจะทำให้เกิดผลกระทบในแง่สังคมต่อผู้พิพากษาได้

นายศุภกิจ แยมประชา ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ศาลยุติธรรมเสนอมาไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขจากหลักการเดิม โดยที่ผ่านมาเป็นการเปิดเผยตามวิธีการที่ประธานศาลฎีกากำหนด ส่วนหลักการที่กำหนดไม่ให้เปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนนั้นเป็นการแก้ไขในชั้นการพิจารณาของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นการเปิดเผยดังกล่าวเห็นว่าการกำหนดให้มีการเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เนื่องจากในคำวินิจฉัยส่วนตนบางครั้งมีการพาดพิงหน่วยงานหรือบุคคลอื่นจนทำให้มีคดีฟ้องร้องตามมาภายหลังได้กรณีนี้เป็นข้อห่วงใยที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เมื่อผู้แทนจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ให้ความเห็นในประเด็นการเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนที่ได้หารือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าไม่ควรให้เปิดเผย เพราะต้องการให้ศาลมีอิสระอย่างแท้จริงในการทำคำวินิจฉัย ซึ่งหากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยังยืนยันหลักการเดิม จึงขอเสนอให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนกรรมการร่างรัฐธรรมนูญหารือร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในการพิจารณามาตรา ๒๐ ที่ผ่านมาได้ทั้งในประเด็นดังกล่าวว่า โดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่าจะไม่ควรให้เปิดเผย เมื่อเปรียบเทียบกับศาลรัฐธรรมนูญกรณีที่กำหนดให้มีการเปิดเผยคำวินิจฉัย เนื่องจากคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและมีผลกระทบเป็นการเฉพาะตัว มิใช่ข้อเท็จจริงที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้างจึงจำเป็นต้องเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบ ประเด็นการเปิดเผยดังกล่าวมีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งความรับผิดชอบของผู้พิพากษาจะอภิปรายในทางที่เป็นคุณหรือเป็นโทษกับตัวผู้ถูกกล่าวหาและเป็นข้อที่มองได้ทั้งสองด้านว่าความรับผิดชอบของผู้พิพากษาในองค์คณะย่อมดีขึ้นหากให้บุคคลอื่นได้มาตรวจสอบความเห็นส่วนตน แต่ในทางตรงกันข้ามหากเปิดเผยจะเป็นผลเสียได้ว่าผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะจะกล้าเปิดเผยข้อเท็จจริงต่อสาธารณชนหรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เหตุผลที่การเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างกัน เนื่องจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญผูกพันทุกองค์กร

และส่วนใหญ่เป็นประเด็นข้อกฎหมาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวต่อสาธารณะ แต่ในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผูกพันเฉพาะตัวคู่ความในคดี และบางครั้งคำพิพากษาจำต้องเขียนข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างถึงพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุพาดพิงถึงบุคคลอื่นและกล่าวถึงผู้เสียหายโดยไม่ปกปิดชื่อ ดังนั้น หากเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวอาจทำให้ผู้ที่เห็นว่าตนได้รับความเสียหายฟ้องร้องเป็นคดีความอื่นตามมา การกำหนดไม่ให้เปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวจึงไม่ใช่เรื่องการคุ้มครองศาลเท่านั้นแต่เป็นการคุ้มครองบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้ผู้พิพากษาต้องทำคำวินิจฉัยส่วนตัวอยู่แล้วและเปิดเผยต่อองค์คณะผู้พิพากษา ซึ่งน่าจะเพียงพอทำให้ผู้พิพากษาแต่ละรายในองค์คณะผู้พิพากษาทำคำพิพากษาภายใต้ความรับผิดชอบที่ตนมีอยู่แล้ว

นายลัก กอแสงเรือง กรรมการการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้แสดงความเห็นว่า ผู้ที่ถูกดำเนินคดี ในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นบุคคลสาธารณะ การพิจารณาของศาลจะเป็นการพิจารณาโดยเปิดเผยเว้นแต่จะมีการพิจารณลับ และภายหลังมีคำวินิจฉัยเป็นเช่นไรโดยหลักควรเปิดเผยต่อสาธารณะอยู่แล้ว ในส่วนของคำวินิจฉัยส่วนตัวเป็นการกำหนดให้ผู้พิพากษาทุกคนต้องทำความเข้าใจว่าตนมีเหตุผลเป็นประการใดก่อนนำมาเสนอต่อองค์คณะ เมื่อองค์คณะพิจารณาแล้วเห็นเป็นอย่างไรก็จะออกมาเป็นคำวินิจฉัยกลางก่อนนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา และเมื่อกำหนดให้มีการประกาศราชกิจจานุเบกษา ย่อมเห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์ต้องการให้เปิดเผย เนื่องจากการพิจารณาคดีดังกล่าวเป็นการป้องปรามไม่ให้มีการทุจริตของบุคคลสาธารณะ ซึ่งการทุจริตในแต่ละครั้งได้สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติ ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมีการเปิดเผยโดยติดประกาศที่ศาลให้ทราบโดยทั่วไปต่อสาธารณะ ประกอบกับ ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาได้ดำเนินการเปิดเผยโดยปิดประกาศไว้ที่ศาลอยู่แล้วและไม่เกิดความเสียหายหรือผลกระทบแต่อย่างใด

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า หากการเปิดเผยดังกล่าวเป็นการเปิดเผยในลักษณะของการสรุปย่อคำวินิจฉัย หรือสามารถกำหนดวิธีการดังกล่าวไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาให้มีความรัดกุม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่ขัดข้อง

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า การเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวนั้น ในเบื้องต้นเห็นควรให้ไปออกเป็นข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการเปิดเผย แต่อย่างไรก็ตาม มีประเด็นต้องพิจารณาว่าข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาจะสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องเนื้อหาของคำวินิจฉัยได้หรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาการเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัวยังไม่เคยพบปัญหาดังกล่าว

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า จากการชี้แจงดังกล่าวเห็นว่าโดยหลักศาลได้ปฏิบัติอยู่แล้วเกี่ยวกับการเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตัว ประกอบกับ

เมื่อพิจารณาหากมีการเปิดเผยคำวินิจฉัยส่วนตนย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการพิจารณาและพิพากษาคดี

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐ การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดหรือการพิพากษาคดี ให้ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาทุกคนทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือโดยสังเขป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติโดยให้ถือมติตามเสียงข้างมาก ในการนี้ องค์คณะผู้พิพากษาอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้จัดทำคำสั่งหรือคำพิพากษาตามมตินั้นก็ได้

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

คำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล ให้เปิดเผยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนความเห็นในการวินิจฉัยคดีของผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาทุกคน ให้เปิดเผยตามวิธีการที่ประธานศาลฎีกากำหนด”

มาตรา ๒๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒

มีการแก้ไข

- กรณีมีการแก้ไขมาตรา ๒๒ วรรคสอง แก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” เป็นคำว่า “ศาล” เนื่องจากคำว่าศาลในที่นี้หมายถึงศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะในส่วนขององค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีเท่านั้น

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้หลายมาตราใช้ถ้อยคำไม่เหมือนกัน เนื่องจากบางมาตราใช้คำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” หรือคำว่า “ศาล” จึงเสนอให้ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปตรวจสอบถ้อยคำเพราะเหตุใดในแต่ละมาตราจึงใช้ถ้อยคำไม่เหมือนกัน และควรแก้ไขให้สอดคล้องกันหรือไม่ และเสนอเหตุผลประกอบการแก้ไขมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

นางขึ้นสูมน นิวาทวงษ์ กรรมการวิสามัญ ในฐานะผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ให้ข้อมูลว่า เมื่อพิจารณาแล้วโดยหลักการคงไม่อาจใช้ถ้อยคำให้เหมือนกันในทุกแห่งได้ ยกตัวอย่าง มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ความตอนท้ายข้อความว่า “ในการนี้ องค์คณะผู้พิพากษาอาจมอบหมายให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งในองค์คณะผู้พิพากษาเป็นผู้จัดทำคำสั่งหรือคำพิพากษาตามมตินั้น

หรือใช่

ก็ได้” กรณีนี้ไม่อาจใช้คำว่า “ศาล” ได้ ดังนั้น จึงขอนำกลับไปพิจารณาว่ามาตราใดควรแก้ไขจากคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” เป็นคำว่า “ศาล” มาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งต่อไป

มติที่ประชุม

ในเบื้องต้นที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๒ เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องจับกุมหรือคุมขังผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยเนื่องจากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะผู้ไต่สวน อัยการหรืออัยการสูงสุดอาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับหรือหมายขังผู้นั้นได้

ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว ไม่ว่าจะมีการคุมขังจำเลยมาก่อนหรือไม่ ให้**องค์คณะ**

ผู้พิพากษาศาลพิจารณาถึงเหตุอันควรคุมขังจำเลยและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรหรือปล่อยชั่วคราวจำเลยนั้นได้”

หมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓

ไม่มีการแก้ไข

ประเด็นการพิจารณา

นายธรรมบุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมธิการวิสามัญ ได้เสนอข้อพิจารณาต่อที่ประชุมเกี่ยวกับมาตรา ๒๓ ดังนี้

๑) แต่เดิมนั้น การฟ้องคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีกับอัยการสูงสุดมีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เพียงเรื่องผู้มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๒๓ คือ อัยการสูงสุด หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่วนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะฟ้องคดีเองเป็นเช่นไรนั้นให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งการกำหนดไว้เช่นนี้จะเกิดช่องว่างขึ้นชั่วระยะเวลาหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีผลใช้บังคับจะมีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามความในมาตรา ๓ แห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น ในระหว่างที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. .... ยังไม่มีผลใช้บังคับ หากมีกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องชี้มูลความผิดและส่งเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นฟ้องคดีระหว่างนี้จะไม่มียกเว้นของกฎหมายใดที่ใช้บังคับแก่คดีได้

๒) กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นฟ้องต่อศาลเองตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เมื่อคดีเดิมกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อเกิดกรณีตามข้อ ๑ เรื่องข้อไม่สมบูรณ์ของกฎหมายประกอบกับหาข้อยุติยังไม่ได้ จึงทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจฟ้องได้ตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ยกเลิกแล้ว จะมีผลทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจฟ้องในช่วงระยะเวลาดังกล่าวหรือไม่

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต โกรธาภิการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. น่าจะยังมีอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ อยู่หรือไม่ เนื่องจากกฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่ได้ถูกยกเลิก

นายธรรมนุญ เรืองดิษฐ์ โกรธาภิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หลักเกณฑ์และวิธีการในการฟ้องคดีหรือหาข้อยุติในการฟ้องคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ได้ถูกกำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น จึงเสนอให้มีบทเฉพาะกาลรองรับการดำเนินการตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. .... ได้หรือไม่

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ประเด็นที่เสนอดังกล่าวนำไปบัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๖๘ ได้หรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต โกรธาภิการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า โดยหลักแล้วสามารถกำหนดให้ในระหว่างที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. .... ยังไม่ใช้บังคับให้นำมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับไปพลางก่อนได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้เสนอความคิดเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวขอมอบหมายผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาว่าควรบัญญัติไว้อย่างไร

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้คงมาตรา ๒๓ ไว้ตามร่างเดิม

มาตรา ๒๔

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๔/๑

คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

- กรณีเพิ่มมาตรา ๒๔/๑ เป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องอายุความ กรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาลมิให้นำระยะเวลาที่หลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ รวมทั้งกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย หากจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ทหารหรือกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมในประเด็นดังกล่าวแล้ว เห็นชอบด้วยในหลักการเพิ่มมาตรา ๒๔/๑ เนื่องจากการกำหนดไว้ดังกล่าวเป็นการเพิ่มมาตรการรองรับให้ครอบคลุมมากขึ้น

มติที่ประชุม

ที่ประชุมมีมติเห็นควรเพิ่มมาตรา ๒๔/๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๔/๑ ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ให้อายุความสะดุดหยุดลง

ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

มาตรา ๒๕

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๖

รอการพิจารณา

- แก้ไขมาตรา ๒๖ โดยกำหนดให้ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลยให้อายุความสะดุดหยุดลง และกำหนดเงื่อนไขการฟ้องคดีโดยไม่มีตัวจำเลย

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๒๖ กรณีกำหนดให้ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมีตัวหรือไม่มีตัวจำเลยให้อายุความสะดุดหยุดลงและกำหนดเงื่อนไขการฟ้องคดีโดยไม่มีตัวจำเลยที่ประชุมกรรมการวิสามัญเห็นควรตัดออก โดยนำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔/๑

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนัก
ประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า การเพิ่มข้อความว่า “หรือเหตุที่ผู้ถูก
กล่าวหาไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันควร” นั้น มีประเด็น
ต้องพิจารณาว่า หากผู้ถูกกล่าวหาแก้เหตุแก้ตัวอันควร และเป็นเหตุโต้แย้งที่ได้ความว่าบุคคลดังกล่าวมี
เหตุแก้ตัวอันควรอย่างแท้จริงที่ไม่สามารถมาศาลได้ ดังนั้น การประทับรับฟ้องของศาลดังกล่าวอาจทำ
ให้เกิดข้อโต้แย้งได้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายได้

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า
การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นการเปิดช่องให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ หากจำเลยมีเหตุแก้ข้อกล่าวหา
ต่อศาลแล้วศาลเชื่อในเหตุนั้น ศาลก็สามารถนำมาตรา ๓๐ กรณีมีตัวจำเลยมาใช้บังคับได้ ยกตัวอย่าง
เช่น กรณีจำเลยอ้างเหตุเจ็บป่วย หากศาลไม่เชื่อว่าจำเลยเจ็บป่วยจริงก็จะนำมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗
กรณีไม่มีตัวจำเลยมาใช้บังคับได้ เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายคงไม่สามารถบัญญัติให้ครอบคลุมโดยไม่
ต้องมีการตีความใด ๆ เลย ซึ่งพฤติการณ์ในขณะนั้นเองที่จะแสดงให้เห็นว่าข้อแก้ตัวที่ยกขึ้นอ้างนั้นมี
เหตุผลสมควรหรือไม่สมควร

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรรอการพิจารณามาตรา ๒๖ ไว้ก่อน เนื่องจากมีความเชื่อมโยง
มาตรา ๒๗ เรื่องการกำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนเงื่อนไขในการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย
โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหารือ
กันอีกครั้งเกี่ยวกับการปรับถ้อยคำก่อนมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป โดยเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควร
แก้ไขมาตรา เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๖ ในการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้
ผู้ถูกกล่าวหาศาลในวันฟ้องคดี ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลและอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.
มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่าได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวมา หรือเหตุที่ผู้ถูกกล่าวหา
ไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันควร ให้ศาลประทับรับฟ้องไว้
พิจารณาได้ แม้จะไม่ปรากฏผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาล

ควรแจ้งตมวรตมหนึ่งตัวได้ส่งหนังสือถึงผู้ถูกกล่าวหา ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่
ที่ปรวตมตมหลักฐานตมทะเลเยียนตมตมตมตมด้วยตมทะเลเยียนตมตมแล้ว ให้ถือว่าได้แจ้ง
ให้ผู้ถูกกล่าวหาโดยชอบแล้ว

เมื่อศาลรับคำฟ้องไว้พิชตมตมตมหนึ่งแล้ว หรือในกรณีที่ส่วเสยตมตมหนี
ในระหว่งตมพิชตมตมของตมตม มิให้นำตมตมตมตมที่บัญญัติไว้ในตมตม ๙๕ แห่งประหวต
ตมตมตมตมใช้บังคับแก่ตมพิชตมตมตมหนึ่ง”

มาตรา ๒๗

รอกการพิจารณา

- การแก้ไขมาตรา ๒๗ โดยกำหนดให้ในกรณีที่ศาลรับฟ้องไว้ตามมาตรา ๒๖ ให้ศาลออกหมายจับจำเลย ในระหว่างที่ยังจับจำเลยไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตนได้

ประเด็นการพิจารณา

นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีการแก้ไขมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ข้อความว่า “ศาลได้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้วแต่จำเลยไม่มาศาล” นั้น มีประเด็นเสนอพิจารณาหากศาลไม่ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้วแต่จำเลยไม่มาศาลให้ถือว่าศาลออกหมายจับโดยชอบได้หรือไม่ เพราะมีการบัญญัติไว้โดยใช้คำว่า “โดยชอบ” เพราะการส่งหมายเรียกคำฟ้องในคดีอาญาไม่เหมือนคดีแพ่ง หากใช้ข้อความเหมือนคดีแพ่งจะทำให้มีข้อโต้แย้ง นอกจากนี้ ในประเด็นการส่งหมายตามที่อยู่ในทะเบียนราษฎร เมื่อตัดความในวรรคสองของมาตรา ๒๖ กรณีการกำหนดให้ถือภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรออก จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าแล้วการส่งหมายด้วยวิธีการใดเป็นวิธีการที่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น กรณีจำเลยอยู่ต่างประเทศและศาลได้ส่งหมายเรียกดังกล่าวกรณีนี้จะถือว่าชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า โดยหลักในคดีอาญาการส่งหมายจะยึดหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และเมื่อดำเนินการครบถ้วนจะถือได้ว่าเป็นการส่งหมายชอบด้วยกฎหมาย

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ขออธิบายเพิ่มเติมกรณีมาตรา ๒๖ วรรคสอง ตัดออก โดยให้นำความในวรรคสามมาใช้บังคับเท่านั้น โดยวรรคสามนำไปบัญญัติในมาตรา ๒๔/๑ ทั้งนี้ หากต้องการป้องกันการโต้แย้งว่าการดำเนินการของศาลในการส่งหมายเรียกชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายสามารถกำหนดให้การส่งหมายให้ส่งตามภูมิลำเนาที่ปรากฏในทะเบียนราษฎรได้

นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กล่าวต่อที่ประชุมว่า ความในวรรคสอง เหตุที่ตัดออกผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมได้หารือร่วมกันแล้วเห็นว่าการกำหนดให้ครอบคลุมกรณีจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศหรืออาศัยอยู่ต่างประเทศด้วย ความในวรรคสองอาจบัญญัติไม่ครอบคลุมเกี่ยวกับกระบวนการส่งหมายเรียกได้ จึงเห็นควรกำหนดขั้นตอนรายละเอียดการส่งหมายไว้ให้ชัดเจนในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้แทนการกำหนดให้ต้องส่งตามภูมิลำเนาที่อยู่ในทะเบียนราษฎรเท่านั้น หากต้องการอ้างอิงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งควรมีการบัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการบัญญัติโดยหลักสามารถนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้

อย่างไรก็ตาม ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับที่กรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอในการกำหนดให้เมื่อศาลประทับฟ้องหากจำเลยไม่มาศาลเป็นคดีแบบไม่ใช่คดีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีปกติ ซึ่งในคดีปกติผู้เสียหายจะดำเนินการฟ้องคดีจำเลยและจำเลยยังไม่ได้อยู่ในฐานะจำเลย เพราะฉะนั้นการที่ศาลจะออกหมายจับศาลก็ต้องพิจารณาให้มั่นใจแล้วว่าควรออกหมายจับหรือไม่

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๙ หากศาลประทับฟ้องแล้วศาลจะออกหมายเรียกหรือหมายจับเลยได้ เพราะไม่ได้มีการบัญญัติไว้ว่าต้องส่งอะไร ซึ่งคดีผู้เสียหายปกติศาลดำเนินการต่อบุคคลดังกล่าวไม่เหมือนกับคดีที่ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่รัฐ หรือในคดีที่ฝ่ายรัฐเป็นโจทก์ และกรณีตามมาตรา ๒๖ ไม่ใช่กรณีผู้เสียหายฟ้อง แต่เป็นคดีที่รัฐมาดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและแจ้งให้จำเลยมาศาล ดังนั้น กระบวนการแจ้งได้ดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอในการกำหนดให้เมื่อศาลประทับฟ้องแล้วให้ออกหมายจับได้เหมาะสมแล้ว ทั้งนี้ อาจนำความในมาตรา ๑๖๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบัญญัติไว้ให้ชัดเจนก็ได้

ต่อประเด็นดังกล่าว ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า คณะกรรมการวิสามัญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๖ โดยเพิ่มเหตุเรื่องการประวิงคดีหรือไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันควร เพื่อเป็นการอุดช่องว่างกรณีที่ไม่สามารถออกหมายจับได้ และเมื่อมีเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว จึงให้ออกหมายจับตามมาตรา ๒๗ อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ก็เป็นการสอดคล้องกับการออกหมายจับตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ แล้ว ซึ่งผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมได้เห็นชอบในหลักการดังกล่าวแล้วว่าควรกำหนดกระบวนการก่อนออกหมายจับไว้ให้ชัดเจน

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องการพิจารณาคดีลับหลัง ซึ่งผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นว่าเมื่อกำหนดเหตุในการออกหมายจับแล้ว ก็ควรกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการให้จำเลยมารายงานตัวต่อศาลอีกชั้นหนึ่ง ก่อนที่ศาลจะต้องออกหมายจับต่อไป

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แสดงความเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้การออกหมายเรียกหรือหมายจับถือเป็นดุลพินิจศาล แต่ถ้อยคำที่แก้ไขตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการบังคับให้ศาลต้องออกหมายเรียกอีกชั้นตอนหนึ่ง ดังนั้น จึงเห็นว่าการกำหนดไว้ดังกล่าวอาจทำให้มีข้อโต้แย้งได้ว่ากระบวนการออกหมายจับไม่ชอบด้วยกฎหมายได้

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า กรณีมาตรา ๒๖ วรรคสอง การแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบนั้นถือเป็นขั้นตอนในการคุ้มครองสิทธิ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการกำหนดสาระสำคัญประการหนึ่ง คือ การกำหนดหลักเกณฑ์รองรับการฟ้องหรือการดำเนินคดีโดยไม่มีตัวจำเลย ส่วนการแจ้งในกรณีไม่มีตัวจำเลยหรือจำเลยอาศัยอยู่ในต่างประเทศได้กำหนดระยะเวลาให้พอสมควรให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการและขั้นตอนที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม การแก้ไขดังกล่าวอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ (เสมือนว่าออกหมายจับมาแล้วครั้งหนึ่งในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วยังต้องมาออกหมายจับในชั้นพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง)

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่าการแก้ไขมาตรา ๒๗ ผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอให้กำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนในชัดเจนในกรณีที่จำเลยไม่มาศาล เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลว่ามีการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของจำเลย ดังนั้น ที่ประชุมจึงเห็นควรกำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนโดยการส่งหมายเรียกและส่งสำเนาฟ้องไปพร้อมกัน

ลำดับต่อมา ที่ประชุมได้พิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนภายหลังการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๖ กับมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง

นายธรรมนูญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามว่า การกำหนดให้ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จำเลยตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลประทับฟ้องไว้ตามมาตรา ๒๖ จะเป็นการบัญญัติซ้ำซ้อนกับมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งว่าด้วยกระบวนการพิจารณาภายหลังจากที่ศาลประทับฟ้องแล้ว ที่ยังกำหนดให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยหรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ไม่เป็นการซ้ำซ้อนแต่อย่างใด เพราะมาตรา ๒๗ เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีกรณีที่จำเลยไม่มาศาลหรือไม่มีตัวจำเลย ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะในการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย จึงควรมีการส่งสำเนาคำฟ้องพร้อมหมายเรียกไปพร้อมกัน ส่วนมาตรา ๓๒ เป็นกรณีการพิจารณาคดีโดยจำเลยมีตัว จึงจำเป็นต้องบัญญัติกระบวนการไว้เป็นการเฉพาะไว้อีกมาตราหนึ่ง

นายธรรมนูญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ความในมาตรา ๓๒ วรรคสาม กำหนดให้กระบวนการในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรกอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ แต่ความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง กลับไม่ได้บัญญัติให้ต้องอยู่ภายใต้บังคับกับมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ ด้วยเช่นนี้ ย่อมมีผลทำให้เฉพาะความในวรรคสามเท่านั้นที่ถือว่าเป็นกรณีพิจารณาคดีโดยมีตัวจำเลย หากมาตรา ๓๒ คือ กระบวนการพิจารณาภายหลังศาลประทับฟ้อง กระบวนการในวันพิจารณาคดีครั้งแรกในกรณีมีตัวจำเลยก็ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ชัดเจน มิเช่นนั้นแล้วจะตีความได้ว่าการส่งสำเนาฟ้องแก่

จำเลย และนัดคู่ความมาศาลในวันพิจารณาครั้งแรกเป็นกระบวนการที่ต้องนำมาใช้บังคับกับทุกคดีไม่ว่า มีตัวหรือไม่มีตัวจำเลย

ต่อประเด็นที่ นายธรรมนูญ เรื่องดิษฐ์ กรรมธิการวิสามัญ เสนอ ศาสตราจารย์พิเศษ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เป็นการเสนอให้ย้าย คำว่า “ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๗” ซึ่งอยู่ในวรรคความของมาตรา ๓๒ ไปบทบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง อันจะทำให้มีผลว่าเมื่อศาลได้ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องตามมาตรา ๒๗ แล้วก็ไม่ต้องส่งสำเนาฟ้อง ตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่งอีก

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ตั้งข้อซักถามเพื่อความชัดเจนว่า หากมีการย้ายข้อความดังกล่าวจะทำให้ความในวรรคสองครอบคลุมมาตรา ๓๒ วรรคสามหรือไม่

นายธรรมนูญ เรื่องดิษฐ์ กรรมธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มาตรา ๓๒ ขอเสนอให้คงไว้ตามร่างเดิม ส่วนมาตรา ๒๗ เสนอว่าให้ตัดข้อความว่า “และศาลได้ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้วแต่จำเลยไม่มาศาล” เพราะการส่งหมายเรียกหรือสำเนาฟ้องเป็นการส่งตามมาตรา ๓๒ เป็นการส่งหนังสือ คำสั่ง หรือหมายอาญาของศาลให้ส่งไปยังนายความของจำเลยแทน

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แสดงความเห็นว่า โดยผลของมาตรา ๒๗ ที่แก้ไขใหม่ ทำให้เมื่อศาลประทับรับฟ้องไว้แล้วให้ศาลส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้วแต่จำเลยไม่มาศาล เพราะมาตรา ๒๖ มีกรณีที่ศาลออกหมายจับแล้วต้องมาส่งอีกครั้ง โดยมาตรา ๒๗ เป็นการนำหลักการในทำนองเดียวกับมาตรา ๑๖๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ โดยกำหนดให้เมื่อศาลประทับรับฟ้องแล้วเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องมีความพยายามนำตัวจำเลยมาให้ได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๙ กำหนดให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้ว หากต้องมีการออกหมายจับอีกครั้งก็สามารถออกหมายจับใหม่ได้ทันที ทั้งนี้ หากเกิดกรณีที่ยังไม่มีการออกหมายจับหรือหมายเรียกศาลก็สามารถดำเนินการส่งหรือเรียกได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่การแก้ไขดังกล่าวกำหนดให้ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ จะเป็นการบังคับให้ต้องส่งอีกครั้งหนึ่ง แม้ศาลเคยออกหมายจับมาแล้วตามมาตรา ๒๖ ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขโดยใช้ถ้อยคำเช่นเดียวกับมาตรา ๑๖๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เหมาะสมกว่าการบัญญัติบังคับให้ต้องส่งทุกกรณีในการออกหมายเรียกหรือหมายจับเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมา

นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การออกหมายจับตามมาตรา ๒๖ เป็นการออกหมายจับก่อนฟ้อง ส่วนมาตรา ๒๗ เป็นการออกหมายจับหลังฟ้อง

ต่อประเด็นการเสนอขอแก้ไขดังกล่าว ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ขอมอบหมายให้ นายชาญณรงค์ ปราณิจิตต์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ประจำสำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม ไปหารือกับ นายอธิคม อินทุภูติ เลขาธิการคณะกรรมการวิสามัญ และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในการพิจารณาถ้อยคำในมาตรา ๒๗ ประกอบมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๒ ที่มีความเชื่อมโยงกันอีกครั้งหนึ่งว่า ควรบัญญัติไว้เป็นประการใดเกี่ยวกับการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนให้ชัดเจนก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๒๗ โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หารือร่วมกันอีกครั้งในการปรับถ้อยคำมาตราดังกล่าวก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป โดยเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๗ ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมาการ ๒.๒.๒. ยื่นฟ้องคดีโดยยังมิได้ตัวผู้ถูกกล่าวหาให้ศาลประทับรับฟ้องไว้ตามมาตรา ๒๖ เมื่อศาลได้ประทับรับฟ้องแล้ว และศาลได้ส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้วแต่จำเลยไม่มาศาล และเมื่อกรณีที่ศาลยังมิได้ออกรหัสลับ ให้ศาลออกหมายจับจำเลยและพิชิตรณคดีต่อไปได้ โดยถือว่าผู้เสียหายไม่คิดใจที่จะให้มีพิชิตรณคดีต่อหน้าผู้เสียหาย แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะตั้งทนายความมาดำเนินคดีแทนตนได้ โดยให้ศาลส่งรณหมายไว้ และให้ศาลมีอำนาจสั่งดำเนินคดีพิชิตรณคดีและพิพดษต่อไปได้ โดยไม่ต้องส่งรณหมายต่อหน้าผู้เสียหายและให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลการติดตามจับกุมเป็นระยะตามที่ศาลกำหนด

ในกรณีที่ได้ออกหมายจับจำเลยและได้มีการดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว แต่ไม่สามารถจับจำเลยได้ภายในสามเดือนนับแต่ออกหมายจับ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตนได้

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา แต่การมาศาลดังกล่าวไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ได้ทำไปแล้วต้องเสียไป”

มาตรา ๒๘

มีการแก้ไข

- กรณีมีการแก้ไขมาตรา ๒๘ กำหนดให้ในคดีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา ๒๗ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ คณะกรรมการวิสามัญเห็นควรกำหนดให้คำสั่งของศาลในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด โดยคณะกรรมการวิสามัญเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๘ ในคดีที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามมาตรา ๒๗ และมีคำพิพากษาว่า จำเลยกระทำความผิด ถ้าภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ จำเลยจะมาแสดงตนต่อศาลและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นเสียภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และให้ศาลมีอำนาจสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

การดำเนินการในการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”

มาตรา ๒๙

มีการแก้ไข

- เห็นควรแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ประเด็นการพิจารณา

นายอนรรักษ์ संगอารีย์กุล รองเลขานุการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นว่าการปรับปรุงถ้อยคำในมาตรา ๒๙ ในตอนต้นที่บัญญัติว่า “มาตรา ๒๙ เมื่อประทับรับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง...” เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่ขาดประธานของประโยค จึงเสนอให้เติมคำว่า “ศาล” โดยแก้ไขเป็นดังนี้ “เมื่อศาลประทับรับฟ้องแล้ว”

ต่อประเด็นดังกล่าว นางชีนสมน นิเวทวงษ์ กรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ถ้อยคำดังกล่าวมีคำว่า “ศาล” เป็นประธานอยู่แล้วในประโยคถัดไป ข้อความว่า “ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง” จึงไม่ต้องกล่าวถึงประธานของประโยค ๒ ครั้ง ยกตัวอย่างเช่น มาตรา ๓๕ กำหนดให้ในกรณีที่ต้องมีการไต่สวน ห้องคดีคณะผู้พิพากษากำหนดวันเริ่มไต่สวนโดยให้แจ้งให้โจทก์จำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เป็นต้น ซึ่งก็มีการใช้ถ้อยคำในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน

นายลัก กอแสงเรือง กรรมการสิทธิการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้แสดงความเห็นว่า ควรเพิ่มคำว่า “ศาล” เพื่อป้องกันไม่ให้ตีความว่าหมายถึงเจ้าหน้าที่ศาลเป็นผู้รับฟ้อง ดังนั้น การรับฟ้องในที่นี้หมายถึงศาลเท่านั้น นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรา ๓๒ ที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมก็ใช้คำว่า “เมื่อศาลได้มีคำสั่งประทับรับฟ้องแล้ว...” จึงควรแก้ไขให้สอดคล้องกัน

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวสรุปว่า เห็นชอบตามที่กรรมการสิทธิการวิสามัญเสนอต่อที่ประชุมเพื่อเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกัน

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๒๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๙ เมื่อศาลประทับรับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง เว้นแต่จะได้รับความว่าหากไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม”

มาตรา ๓๐

มีการแก้ไข

- มีการแก้ไขมาตรา ๓๐ วรรคสอง โดยเห็นควรกำหนดให้ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๒๗ และแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในเรื่องที่ศาลคงมีดุลพินิจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยได้หากเห็นสมควร

ประเด็นการพิจารณา

นายธรรมบุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มาตรา ๒๗ เป็นเรื่องการไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลย ซึ่งแสดงว่าเป็นกรณีที่พิจารณาไต่สวนพยานหลักฐานในคดีที่มีตัวจำเลย เป็นแต่ว่าการไต่สวนในนัดนั้นจำเลยไม่มาศาล แต่คำว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗” ในตอนต้นของวรรคสอง ทำให้อาจเข้าใจไปได้ว่าเฉพาะความในวรรคสองเท่านั้นที่เป็นการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย ซึ่งไม่ถูกต้องเพราะมาตรา ๓๐ เป็นเรื่องการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในคดีที่มีตัวจำเลย ดังนั้น จึงเสนอให้นำถ้อยคำดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐ เป็นเรื่องการพิจารณาคดีลับ คือ การจะอนุญาตให้ผู้ใดอยู่หรือไม่อยู่ในห้องพิจารณา ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย แต่ความในวรรคสองเป็นเรื่องการพิจารณาคดีลับหลัง

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติหนึ่งที่แยกการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยกับการพิจารณาคดีลับหลังออกจากกัน โดยความในวรรคหนึ่งเป็นการพิจารณาคดีลับ ส่วนความในวรรคสองเป็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย (ซึ่งมีตัวจำเลย) ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลย โดยมาตรานี้เป็นการพิจารณาคดีกรณีมีตัวจำเลยแต่ไม่มาศาล จึงกำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีลับหลังได้โดยไม่ต้องเลื่อนคดี

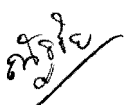
ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หมายความว่าความเดิมของมาตรา ๓๐ เป็นกรณีต้องมีตัวจำเลยก่อนแล้วหลบหนีไประหว่างการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๐ เป็นคนละกรณี เพราะมาตรา ๓๐ เป็นกรณีมีตัวจำเลยมาศาลแล้ว แต่ภายหลังไม่ยอมมาศาลและหลบหนีไป ซึ่งกรณีมาตรา ๒๗ เป็นกรณีไม่มาศาลตั้งแต่แรก ดังนั้น จึงควรตัดคำว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗” ในตอนต้นของวรรคสองออก

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๓๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๐ การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาเป็นการลับได้

บทยใ้ตั้งค้ษนมาตรา ๒๗ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจไ้สวนพยานหลักฐานลับหลังจำเลยไ้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการไ้สวนพยานหลักฐานไ้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจก้าวล่วงไ้ เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยไ้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน

(๒) จำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลไ้ได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาไ้

(๓) จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้วแต่ไ้หลบหนีไปและศาลไ้ได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่จับตัวมาไ้

(๔) ในระหว่างพิจารณาหรือไ้สวน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกไปจากห้องพิจารณาโดยไม่ไ้รับอนุญาตจากศาล

(๕) จำเลยทราบวันนัดแล้วไม่มาศาล โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือศาลเห็นว่
เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องไ้สวนพยานหลักฐานใดในวันนั้นโดยไม่เลื่อนคดี

กรณีตาม (๓) ในกรณีที่ต้องมีการส่งหนังสือ คำสั่ง หรือหมายอาญาของศาลให้ส่งไปยังทนายความของจำเลยแทน”

มาตรา ๓๑

มีการแก้ไข

- กรณีมีการแก้ไขมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง ในการดำเนินคดีอาญาผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีไปในระหว่างการพิจารณาคดี เห็นควรกำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ประเด็นการพิจารณา

นายอุดม รัฐอมฤต กรรมการการวิสามัญ ตั้งข้อซักถามเพื่อความชัดเจนว่า คำว่า “...ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ...” นั้น หากเป็นกรณีจำเลยหลบหนีในระหว่างพิจารณา ยังจะต้องมีการจำหน่ายคดีอยู่หรือไม่ เพราะมาตรา ๓๐ (๓) กำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคดีลับหลังไ้ ในกรณีจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้วแต่ไ้หลบหนีไปและศาลไ้ได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่จับตัวมาไ้ ซึ่งคงไม่มีการจำหน่ายคดีอีกต่อไป ดังนั้น จึงเสนอให้ตัดข้อความดังกล่าวออก

ต่อประเด็นดังกล่าว นายอนุรักษ์ สง่าอารีกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า นอกจากที่ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการการวิสามัญ ได้เสนอให้ตัดถ้อยคำข้างต้นแล้ว ขอเสนอให้ตัดคำว่า “ของศาล” ออก เนื่องจากเป็นการใช้ถ้อยคำดังกล่าวซ้ำกัน

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นชอบตามที่กรรมการการวิสามัญเสนอปรับถ้อยคำในมาตรา ๓๑

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๓๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๑ ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีไปในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการหลบหนีไปในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ~~ไม่~~ ~~ว่า~~ ~~ศาล~~ ~~จะ~~ ~~มี~~ ~~คำสั่ง~~ ~~สั่ง~~ ~~จับ~~ ~~กุม~~ ~~คดี~~ ~~หรือ~~ ~~ไม่~~ ~~คดี~~ ~~ตาม~~ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้น มีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง”

มาตรา ๓๒**รอกการพิจารณา**

- กรณีมีการแก้ไขมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง เป็นการแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๓๒ เห็นควรให้รอกการพิจารณาไว้ก่อน เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ โดยในเบื้องต้นเห็นควรให้มีการแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอกการพิจารณามาตรา ๓๒ ไว้ก่อน เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หรือร่วมกันอีกครั้งก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป โดยในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๓๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๒ เมื่อศาลได้มีคำสั่งประทับรับฟ้องแล้วให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลย และนัดคู่ความมาศาลในวันพิจารณาคดีครั้งแรก

นับแต่วันที่จำเลยได้รับสำเนาฟ้อง ให้จำเลยมีสิทธิขอตรวจและขอคัดสำเนาเอกสารในสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ ในวันพิจารณาคดีครั้งแรก เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้บันทึกไว้ ถ้าจำเลยไม่ให้การก็ให้บันทึกไว้ และถ้าจำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การ ก็ให้ศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานโดยให้โจทก์ และจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน ในกรณีที่จำเลยมิได้มาศาลในวันพิจารณาคดีครั้งแรก

ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธ

ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง แม้ข้อหาที่จำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกน้อยกว่าห้าปี หรือโทษสถานที่ไม่เกินจำคุก ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนต่อไปเพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้”

มาตรา ๓๓

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๔

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๕

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๖

รอการพิจารณา

- เห็นควรแก้ไขความในวรรคสอง เพื่อกำหนดให้คู่ความสามารถถามพยานบุคคลด้วยคำถามนำได้

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต โกรธาภิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เมื่อมีการตัดคำว่า “ของศาล” ออก ในส่วนของกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยืนยันหลักการว่าเฉพาะศาลเท่านั้นที่เป็นผู้ถามนำ โดยเห็นว่าเรื่องของการถามต่าง ๆ เป็นเรื่องการถามคำถามโดยศาลเท่านั้น เพราะการเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถถามนำได้อาจทำให้มีการถามคำถามจนประเด็นแห่งคดีนั้นแตกออกเป็นหลายประเด็น และอาจทำให้คดีเสียหายได้

ต่อประเด็นดังกล่าว ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในส่วนของอัยการผู้แทนจากอัยการเห็นว่า หากไม่ได้กำหนดให้อัยการถามคำถามนำอาจทำให้การพิจารณาคดีเกิดปัญหา โดยเฉพาะการใช้คำถามนำจะช่วยให้คดีเกิดความกระชับมากขึ้น นอกจากนี้ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังกำหนดให้คู่ความใช้คำถามนำได้ ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ผู้เกี่ยวข้องทราบที่อยู่แล้ว

นายสัก กอแสงเรือง กรรมการการวิสามัญและที่ปรึกษา กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลจะไม่ห้ามคู่ความใช้คำถามนำไม่ว่าศาล อัยการ หรือทนายความสามารถถามนำได้ ซึ่งสาเหตุที่ให้ใช้คำถามนำก็เพื่อให้การพิจารณาคดี เป็นไปด้วยความกระชับมากขึ้น สำหรับข้อกังวลว่าคู่ความจะใช้คำถามนำจนทำให้ประเด็นแห่งคดีแตกออกเป็นหลายประเด็น หรือพยานบุคคลถูกถามจนข้อเท็จจริงในคดีเสียหายนั้น มาตรา ๓๖ ได้

กำหนดเงื่อนไขให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ถามก่อนเพื่อให้พยานชี้แจงข้อเท็จจริง เมื่อเสร็จสิ้นแล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานปากนั้นเพิ่มเติมได้ ซึ่งการถามพยานเพิ่มเติมก็เป็นการถามภายใต้การกำกับดูแลของศาล ดังนั้น จึงทำให้มีการพิจารณาคดีนั้นตรงประเด็นและใช้ระยะเวลาอันน้อยลง

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า ในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่วนใหญ่มีทนายความ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในการว่าความหรือต่อสู้คดีในศาลอยู่แล้ว ดังนั้น ประเด็นที่เกรงว่าคู่ความจะถูกชักนำผิดพลาดโดยเทคนิควิธีการถามนำจึงไม่น่าจะเกิดขึ้น

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิชาการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า เมื่อที่ประชุมมีความเห็นว่าควรให้คู่ความใช้คำถามนำได้ อย่างน้อยก็ควรกำหนดให้การใช้คำถามนำอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศาล

นายลัก กอแสงเรือง กรรมการวิชาการวิสามัญและที่ปรึกษา ได้ให้ข้อมูลว่า

๑) ในคดีส่วนใหญ่ศาลมักจะไม่อนุญาตให้คู่ความถามนำก่อนตั้งแต่แรก รวมทั้งกรณีหากไม่ส่งคำถามนำให้ศาลตรวจล่วงหน้าก่อนศาลมักจะไม่อนุญาตเช่นกัน

๒) ในบางกรณีหากศาลเห็นว่าคำถามใดเป็นคำถามรวมหรือคำถามที่อาจทำให้ต้องรับโทษ ศาลจะเตือนพยานว่าหากตอบแล้วจะเกิดผลเป็นประการใด โดยพยานจะตอบหรือไม่ตอบคำถามก็ได้

ดังนั้น การอนุญาตจึงเป็นการอนุญาตภายใต้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาและค่อนข้างเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำกับดูแลการใช้คำถามนำให้เหมาะสม

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า

๑) หากแก้ไขโดยตัดคำว่า “ของศาล” ออก จะเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความใช้คำถามนำได้ทั้งหมด เนื่องจากความในวรรคหนึ่งกำหนดให้ต้องเป็นการถามพยาน ดังนั้น ขอสอบถามว่ากรณีคำถามเพิ่มเติมสามารถถามนำได้ แต่หากไม่ใช่คำถามเพิ่มเติมถามนำไม่ได้ใช่หรือไม่

๒) ในข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๘ วรรคสอง ใช้คำว่า “การถามพยานของคู่ความจะใช้คำถามนำก็ได้” เมื่อพิจารณาถ้อยคำดังกล่าวถือว่าศาลมีอำนาจถามนำโดยไม่ต้องระบุว่าให้ศาลถามนำ ดังนั้น เห็นควรกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาล ประกอบกับ ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิชาการวิสามัญ ในฐานะผู้แทนคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากที่ประชุมคณะกรรมการวิชาการวิสามัญเห็นชอบในการกำหนดให้การใช้คำถามนำอยู่ภายใต้ดุลพินิจของศาลให้ศาลเป็นผู้พิจารณาก็เห็นชอบด้วยในหลักการ

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เสนอให้แก้ไขมาตรา ๓๖ วรรคสอง เพิ่มคำว่า “การถามพยานของศาลตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้”

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีดังกล่าวศาลสามารถดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ตลอดใช่หรือไม่

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีดังกล่าวศาลสามารถดำเนินการใช้ถามคำถามนำตามที่เห็นสมควรตลอดเวลา

นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า มาตรา ๓๖ วรรคสอง เมื่อพิจารณาถ้อยคำตามร่างที่กรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอแล้วในทางปฏิบัติศาลสามารถดำเนินการได้อยู่แล้ว ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมอาจทำให้เกิดประเด็นอภิปรายในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติวาระที่ ๒ และวาระที่ ๓ ได้

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นชอบตามที่นายสมชาย แสวงการ โฆษกคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ เสนอ เพราะในทางปฏิบัติศาลสามารถดำเนินการได้ ซึ่งโดยหลักการการกำหนดให้มีคำถามนำเพื่อต้องการให้คู่ความได้มีการโอกาสต่อสู้คดีกัน ดังนั้น ประเด็นดังกล่าวของเสนอให้นำไปกำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลได้หรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว นายสีก กอแสงเรือง กรรมการวิชาการวิสามัญและที่ปรึกษา กล่าวต่อที่ประชุมว่า หากไม่มีการกำหนดให้มีการใช้คำถามนำจะทำให้การพิจารณาคดีเป็นเวลานานได้

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ควรมีการพิจารณาประเด็นดังกล่าวให้ถี่ถ้วน ดังนั้น จึงเห็นควรให้รอการพิจารณาประเด็นดังกล่าวไว้ก่อนว่าควรมีการกำหนดให้คู่ความสามารถใช้ถามคำถามนำได้หรือไม่

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอการพิจารณาเรื่องประเด็นคำถามนำไว้ก่อน โดยเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๓๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๖ ในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้องค์คณะผู้พิพากษาสอบถามพยานบุคคลเอง โดยการแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม แล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม

การถามพยานของศาลตามวรรคหนึ่ง จะใช้คำถามนำตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

หลังจากคู่ความถามพยานตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล”

มาตรา ๓๗

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๘

ไม่มีการแก้ไข

ศ.ดร.ปช

มาตรา ๓๙

มีการแก้ไข

ประเด็นการพิจารณา

นายธรรมบุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า กรณีความตอนท้ายของมาตรา ๓๙ ข้อความว่า “ในการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง” ควรแก้ไขถ้อยคำเป็นคำว่า “วรรคสอง” หรือไม่ เพราะวรรคหนึ่งเป็นเรื่องออกหมายจับ ส่วนวรรคสองเป็นเรื่องการพิจารณา ดังนั้น จึงเสนอแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกันโดยเพิ่มคำว่า “วรรคสอง”

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นชอบตามที่กรรมการวิสามัญเสนอ โดยเพิ่มคำว่า “วรรคสอง”

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๓๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๙ เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น โจทก์และจำเลยมีสิทธิแถลงปิดคดีของตนภายในเวลาที่ศาลกำหนด แล้วให้องค์คณะผู้พิพากษามีคำพิพากษาและให้อ่านคำพิพากษาในศาลโดยเปิดเผยภายในเจ็ดวันสามสิบวันนับแต่วันเสร็จการพิจารณา ถ้ามีเหตุสมควรจะเลื่อนการอ่านไปก่อนก็ได้แต่ต้องไม่เกินสิบสี่วันและต้องบันทึกเหตุนั้นไว้

ในกรณีที่ศาลนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่ง แต่จำเลยที่ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ และให้ถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

ในการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง เมื่อศาลนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ปิดประกาศแจ้งการนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของจำเลย หรือวิธีการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ถือว่าจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้ว”

มาตรา ๔๐

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๓

ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สิน
ตกเป็นของแผ่นดิน

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๔

รอการพิจารณา

ประเด็นการพิจารณา

นายธรรมบุญ เรืองดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า มาตรา ๔๔ กรณีในการพิจารณาพิพากษาคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะเหตุร้ายรวยผิดปกติ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญานั้นมีเรื่องการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลยตามมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ รวมถึงเรื่องการไม่ให้นับระยะเวลาหลบหนีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอายุความตามมาตรา ๒๔/๑ ด้วย จึงมีประเด็นต้องพิจารณาว่าจะนำมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๔/๑ มาบังคับใช้กับการดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้หรือไม่ เพราะกรณีนี้ไม่ใช่การดำเนินคดีอาญา แต่เป็นเรื่องการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เสนอขอให้นำหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา มาใช้มาใช้บังคับโดยอนุโลมทั้งหมดแทนการระบุเลขมาตรา โดยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่ามาตราใดสามารถนำมาใช้บังคับได้หรือไม่

นางชิ้นสุมน นิเวทวงศ์ กรรมการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า โดยหลักหากต้องการกำหนดให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อพิจารณาแล้วเรื่องใดไม่นำมาใช้ต้องเขียนให้ชัดเจน เพราะหากกำหนดให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมจะทำให้ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมใช้ได้หมด เพราะการใช้คำว่า “โดยอนุโลม” จะครอบคลุมนำมาใช้บังคับทั้งหมด

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๔๔ โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไปพิจารณาประเด็นขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินว่าควรนำหมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินในหมวดนี้หรือไม่ โดยในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรให้คงไว้ตามร่างเดิม

มาตรา ๔๕

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๖

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๗

มีการแก้ไข

- เห็นควรแก้ไขมาตรา ๔๗ วรรคสาม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓๗ วรรคสาม กรณีผู้ที่กล่าวอ้างโต้แย้ง

เป็นทนายทหรือผู้จัดการมรดก ให้ศาลคำนึงถึงความสามารถในการพิสูจน์ของบุคคลดังกล่าวและพิจารณาพิพากษาตามที่เห็นว่าเป็นธรรม โดยที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๔๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๗ ผู้ใดกล่าวอ้างโต้แย้งว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน มิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ต่อศาล

ถ้าผู้มีภาระการพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน มิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ ให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวอ้างเป็นบุคคลซึ่งไม่อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรม หรือผู้ที่กล่าวอ้างโต้แย้งเป็นทนายทหรือผู้จัดการมรดก ให้ศาลคำนึงถึงความสามารถในการพิสูจน์ของบุคคลดังกล่าวและพิจารณาพิพากษาตามที่เห็นว่าเป็น สมควรยุติธรรม”

หมวด ๔ การดำเนินคดีต่อกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๘ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๙ ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๐ มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๕๐ (๑) ในเรื่องคุณสมบัติของคณะผู้ไต่สวนอิสระ โดยกำหนดให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๒ (๑) โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาที่รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีมีโอกาสได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ไต่สวนอิสระได้

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า นายอฉิม อินทุฤดี เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ขอสงวนความเห็นมาตรา ๕๐ กรณีการแก้ไขคุณสมบัติของผู้ไต่สวนอิสระ

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๕๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๐ ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะผู้ไต่สวนอิสระต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีในวันแต่งตั้ง และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีอัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการ

ที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์

(๕) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพโดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อและได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น

(๖) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(๗) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้ง”

ในการนี้ มีนายอธิตม อินทุภูติ เลขาธิการคณะกรรมการการวิสามัญ ขอสงวนความเห็น มาตรา ๕๐ กรณีการแก้ไขคุณสมบัติของผู้ไต่สวนอิสระเห็นควรให้คงไว้ตามร่างเดิม

มาตรา ๕๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๓

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๕๓ เห็นควรกำหนดให้ผู้ไต่สวนอิสระได้รับค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินงาน โดยที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญเห็นควรแก้ไขมาตรา ๕๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๓ ผู้ไต่สวนอิสระจะได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

มาตรา ๕๔

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๕

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๕๕ วรรคสี่ โดยเห็นควรกำหนดให้ในกรณีที่ไม้อาจฟ้องคดีได้ก่อนพ้นระยะเวลาตามวรรคสาม ให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อประธานศาลฎีกาเพื่อขออนุญาตขยายระยะเวลาฟ้องคดีออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องฟ้องภายในอายุความ โดยที่ประชุมคณะกรรมการวินิจฉัยเห็นควรแก้ไขมาตรา ๕๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๕ เมื่อดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ ให้คณะผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ส่งยุติเรื่อง และให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด

(๒) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม

อย่างร้ายแรงให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย

(๓) ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดพฤติการณ์ตามที่ผู้ถูกกล่าวหา และมีใช่เป็นกรณีตาม (๒) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในการไต่สวนและดำเนินการตามวรรคหนึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่กรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ยื่นคำขอต่อประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาขยายระยะเวลาตามที่เห็นสมควร

ให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีอาญาตามความเห็นของคณะผู้ไต่สวนอิสระภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับเรื่องตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ไม้อาจฟ้องคดีได้ก่อนพ้นระยะเวลาตามวรรคสาม ให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อ ศาลประธานศาลฎีกา เพื่อขออนุญาตขยายระยะเวลาฟ้องคดีออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องฟ้องภายในอายุความ

ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา และหมวด ๓ การดำเนินคดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน มาใช้บังคับในการดำเนินคดีตามหมวดนี้ด้วยโดยอนุโลม”

หมวด ๕ การดำเนินคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชี

ไม่มีการแก้ไข

แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

มาตรา ๕๖

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๕๖ เกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องทำคำร้องยื่นต่อศาล กรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการที่บุคคลตามมาตรา ๑๐ (๔) ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้

ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น คณะกรรมการวิสามัญเห็นควรให้นำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ประเด็นการพิจารณา

นายธรรมนุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการวิสามัญได้เคยมีมติแก้ไขไว้ ความในตอนต้นของมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “มาตรา ๕๖ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการที่บุคคลตามมาตรา ๑๐ (๔)” ควรแก้ไขเป็นมาตรา ๑๐ (๑) หรือไม่ เนื่องจากบุคคลตามมาตรา ๑๐ (๔) หมายรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๑๐ (๑) และกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๑๐ (๔) แต่ความหมายของมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง น่าจะหมายถึงเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๑๐ (๑) เท่านั้น ส่วนกรรมการ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินมีมาตรา ๕๖ วรรคสอง (วรรคสามเดิม) ได้บัญญัติรองรับไว้แล้ว

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ ได้แสดงความเห็นว่า พิจารณาแล้วเห็นพ้องด้วยตามที่นายธรรมนุญ เรื่องดิษฐ์ กรรมการวิสามัญ เสนอ

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๕๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๖ ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการที่บุคคลตามมาตรา ๑๐ (๔) (๑) ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. สมมติว่ามีควรกระทำนั้นตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนด

กรณีที่ไม่อาจยื่นคำร้องได้ก่อนพ้นระยะเวลาสดตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขออนุญาตขยายระยะเวลายื่นคำร้องออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนด

ในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. เป็นผู้ถูกกล่าวหา อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคหนึ่งให้เป็นอำนาจของหน่วยงานที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนดไว้”

มาตรา ๕๗

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๕๗ วรรคสอง โดยแก้ไขจากคำว่า “วรรคสาม” เป็นคำว่า “วรรคสอง” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขมาตรา ๕๖ ที่คณะกรรมการการวิสามัญได้มีมติให้ตัดความในวรรคสองของมาตรา ๕๖ ออก เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๗ คำร้องตามมาตรา ๕๖ ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งของผู้นั้น บุคคลซึ่งผู้นั้นมีหน้าที่รับผิดชอบต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ระยะเวลาที่ต้องยื่น รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยชัดแจ้งพร้อมทั้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ผลการตรวจสอบและรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งมติและรายงานการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่กรณีที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรา ๕๖ **วรรคสอง** ด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๕๘

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๕๘ วรรคสอง จากคำว่า “องค์คณะผู้พิพากษา” เป็นคำว่า “ศาล” เนื่องจากคำว่าศาลในที่นี้หมายถึงศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ใช่เฉพาะในส่วนขององค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีเท่านั้น โดยที่ประชุมคณะกรรมการการวิสามัญเห็นควรแก้ไขมาตรา ๕๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๘ การพิจารณาพิพากษาคดีตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๒ การดำเนินคดีอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีมีข้อขัดข้องในการดำเนินคดีส่วนอาญาที่อาจทำให้การวินิจฉัยคดีล่าช้าออกไป **องค์คณะผู้พิพากษาศาล**อาจมีคำสั่งให้แยกการดำเนินคดีในส่วนอาญาออกเป็นอีกคดีหนึ่งแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีต่อไปได้”

หมวด ๖ อุทธรณ์

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๙

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๐

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๑

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๖๑ โดยเห็นควรกำหนดข้อยกเว้นในคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญเห็นควรแก้ไขมาตรา ๖๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๑ คดีที่ไม่มีอุทธรณ์คำพิพากษา ให้เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาของศาล แต่ถ้าเป็นคดีที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีดังกล่าวต่อไปให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๒”

มาตรา ๖๒

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๓

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๖๓ โดยเห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการนำปัญหาข้อกฎหมายเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ประเด็นการพิจารณา

นายธรรมนุญ เรื่องติษฐ์ กรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้เสนอความเห็น ว่า มาตรา ๖๓ วรรคสอง ควรแก้ไขจากคำว่า “องค์คณะพิจารณาคดี” เป็นคำว่า “องค์คณะของศาลฎีกา” หรือไม่ เนื่องจากเป็นการใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๕ วรรคห้า

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็น ว่า เห็นควรแก้ไขคำว่า “องค์คณะพิจารณาคดี” เป็นคำว่า “องค์คณะของศาลฎีกา” ตามที่กรรมการสิทธิการวิสามัญเสนอขอแก้ไข

นายอนุรักษ์ สง่าอารีย์กุล รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้แสดงความเห็น ว่า ตามที่ได้เคยอภิปรายเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมในการกำหนดให้ประธานแผนกคดีอาญาฯ มีสิทธิเสนอเรื่องต่อประธานศาลฎีกาเพื่อเสนอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย ในกรณีนี้ ขอให้ข้อมูลต่อที่ประชุมเพิ่มเติมว่า ในทางปฏิบัติผู้พิพากษาจะไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของประธานแผนกคดีอาญาฯ เพราะองค์คณะมีความเป็นอิสระ ประกอบกับตำแหน่งประธานแผนกคดีอาญาฯ เป็นตำแหน่งเทียบที่ไม่ใช่ตำแหน่งทางกฎหมาย การบัญญัติไว้เช่นนี้หากในอนาคตได้มีการประกาศของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) นำตำแหน่ง “ประธานแผนก” ไปเทียบเป็นตำแหน่งในลักษณะอื่นก็อาจทำให้เกิดปัญหาการตีความได้ เช่นที่แต่เดิมใช้คำว่า “หัวหน้าแผนก” ต่อมาคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมแก้ไขเป็นคำว่า “ประธานแผนก” เมื่อเป็นตำแหน่งเทียบไม่ใช่ตำแหน่งตามกฎหมาย แต่นำมาบัญญัติไว้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญจึงไม่เหมาะสม

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรแก้ไขมาตรา ๖๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๓ ในคดีเรื่องใดการพิจารณาอุทธรณ์ หากมีปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้แต่คดีต่างกันสำคัญ ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งใดในองค์คณะพิชรดนคดีของศาลฎีกานั้น หรือประธานแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาจะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาให้มีการวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้

เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีคำวินิจฉัยในเรื่องหรือประเด็นใดตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้องค์คณะพิชรดนคดีองค์คณะของศาลฎีกาวินิจฉัยหรือมีคำพิพากษาในเรื่องหรือประเด็นนั้นไปตามคำวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา”

หมวด ๗ การบังคับคดี

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๔

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๕

มีการแก้ไข

- แก้ไขมาตรา ๖๕

๑) โดยแก้ไขจากคำว่า “อัยการสูงสุด” และคำว่า “สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.” เป็นคำว่า “พนักงานอัยการ” และ “สำนักงาน ป.ป.ช.” ทั้งนี้ เนื่องจากการบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของผู้ซึ่งต้องชำระเงินแทนมูลค่าสิ่งทีศาลสั่งริบหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินนั้น ไม่ใช่เรื่องทีจำเป็นต้องให้อัยการสูงสุดดำเนินการด้วยตนเอง เพราะจะกลายเป็นความไม่คล่องตัว นอกจากนี้ บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ก็ยังกำหนดให้พนักงานอัยการและสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี

๒) แก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.” เป็นคำว่า “สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต” ทั้งนี้ เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายที่อ้างถึงหน่วยงานใดก็ตาม ไม่ควรใช้คำย่อของหน่วยงานนั้น เว้นแต่จะได้มีการกำหนดคำย่อของหน่วยงานนั้นไว้ในบทนิยาม

ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญจึงเห็นควรแก้ไขมาตรา ๖๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๕ การบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงินแทนมูลค่าสิ่งทีศาลสั่งริบหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน ให้กระทำได้ภายในสิบปีนับแต่วันทีมีคำพิพากษาถึงที่สุด และให้อัยการสูงสุดพนักงานอัยการหรือสำนักทงนคณะทรมตรร ป.ป.ช. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แล้วแต่กรณี เป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการบังคับคดี

ครูไว

โดยให้ร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดีมีหน้าที่และอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากอัยการสูงสุดพนักงานอัยการหรือ สภานิติบัญญัติ ส.ส.ช. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้แม้ว่าบุคคลซึ่งต้องชำระเงินแทนมูลค่าสิ่งที่ศาลสั่งริบถึงแก่ความตายไปแล้ว หากปรากฏว่าคำพิพากษาถึงที่สุดก่อนผู้นั้นถึงแก่ความตาย”

มาตรา ๖๖

ไม่มีการแก้ไข

บทเฉพาะกาล

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๗

รอการพิจารณา

- แก้ไขมาตรา ๖๗ โดยกำหนดบทเฉพาะกาลรองรับกรณีคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้และได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับให้นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาใช้บังคับ โดยมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือร่วมกันอีกครั้งก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุมพิจารณาในครั้งถัดไป โดยในเบื้องต้นที่ประชุมเห็นควรแก้ไขมาตรา ๖๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๖๗ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินการใด เว้นแต่หมวด ๒ อุตสาหกรรม ไม่ใช่บังคับแต่บรรดาในคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ยื่นฟ้องนั้น บังคับแต่คดีดังกล่าวดังคดีที่ระงับที่สุด ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๖๘

รอการพิจารณา

ประเด็นการพิจารณา

ศาสตราจารย์อุดม รัฐอมฤต กรรมการวิสามัญ ได้แสดงความคิดเห็นว่า มาตรา ๖๘ บทเฉพาะกาลเกี่ยวกับการกำหนดวิธีการยื่นฟ้องโดยที่ประชุมเห็นควรนำไปกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. .... เรื่องการดำเนินคดีในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตมารองรับ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในทางปฏิบัติในระหว่างที่ยังไม่มีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช้บังคับ

ครุฑ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า เห็นชอบตามที่เสนอและมอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกายกร่างมาเสนอต่อที่ประชุมในครั้งถัดไป

มติที่ประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้รอการพิจารณามาตรา ๖๘ ไว้ก่อน โดยมอบหมายให้กฤษฎีกายกร่างบทเฉพาะกาลรองรับการดำเนินคดีโดยอัยการสูงสุดและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในระหว่างที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฉบับใหม่ใช้บังคับ และนำมาเสนอในการประชุมครั้งถัดไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ กล่าวต่อที่ประชุมว่า ในการประชุมครั้งถัดไปขอเสนอเรื่องในการพิจารณา ดังนี้

- ๑) พิจารณามาตราที่รอการพิจารณาไว้ ตามที่ได้มอบหมายให้ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมและผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปหารือร่วมกันก่อนนำมาเสนอต่อที่ประชุม
- ๒) พิจารณาข้อสังเกตท้ายรายงานของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ

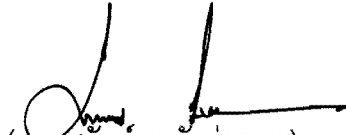
เมื่อได้เวลาพอสมควรแล้ว ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง ประธานคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านและกล่าวปิดประชุม โดยนัดประชุมครั้งถัดไปในวันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการหมายเลข ๒๑๙ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา

นางธนีสร ยอดอินทร์ นิตกรชำนาญการ ผู้จัดทำบันทึก
 นายณัฐชัย เปรมประเสริฐ ผู้ช่วยเลขานุการฯ ตรวจ
 นายธนรัฐ แสนแก้ว ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
 คณะกรรมการวิชาการวิสามัญ ๖ ทาน
 ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิชาการวิสามัญ

ธนรัฐ

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. .... สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๓
กรกฎาคม ๒๕๖๐ ซึ่งยังมีได้มีการรับรองบันทึกการประชุม เนื่องจากอายุของคณะกรรมการวิสามัญ
สิ้นสุดลง ดังนั้น ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากเลขาธิการวุฒิสภา ขอนำข้อบังคับ ข้อ ๓๒ ประกอบกับ
ข้อ ๘๕ มาบังคับใช้โดยอนุโลม จึงขอรับรองความถูกต้องของบันทึกการประชุมครั้งนี้

(นายสุรตน์ หวังต่อลาภ)

รองเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

